COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 25.6.2020
COM(2020) 259 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

privind punerea în aplicare a Directivei-cadru „Strategia pentru mediul marin” (Directiva 2008/56/CE)

{SWD(2020) 60 final} - {SWD(2020) 61 final} - {SWD(2020) 62 final}

Reportul privind punerea în aplicare a Directivei-cadru „Strategia pentru mediul marin”

1. INTRODUCERE

La nivel global, oceanele reprezintă 71 % din suprafața Pământului și, datorită volumului lor, 99 % din spațiul locuibil de pe Pământ. Acestea furnizează habitatelor o biodiversitate marină bogată[1] (dar adesea necunoscută) și găzduiesc cele mai mari creaturi cunoscute. De asemenea, oceanele susțin servicii esențiale pentru oameni, precum furnizarea de alimente, reglarea climei și recreerea. Mai mult de jumătate din oxigenul pe care îl respirăm provine de la organismele marine, un sfert din emisiile anuale de CO_2 din atmosferă, rezultate în urma activităților umane, sunt absorbite de apele marine, iar cel mai mare rezervor de dioxid de carbon circulat în mod activ de pe Pământ este oceanul (cu o dimensiune de 50 de ori mai mare decât atmosfera). Prin urmare, protejarea mediului marin este esențială nu numai pentru conservarea biodiversității, ci și pentru bunăstarea oamenilor și a planetei. De asemenea, aceasta este crucială pentru economie. De exemplu, economia albastră a UE, bazată pe sectoare care depind direct sau indirect de sănătatea mărilor, a oceanelor și a zonelor de coastă, a generat o cifră de afaceri de 658 de miliarde EUR în 2017[2].

Cu toate acestea, mediul marin și ecosistemele sale sunt încă supuse unor presiuni și impacturi multiple rezultate din activitățile umane, cum ar fi pescuitul, perturbarea fundului mării, poluarea sau încălzirea globală. Drept răspuns, UE a conceput Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin”[3] (DCSMM) drept o politică holistică pentru protecția mediului marin din mările din jurul Europei, permițând totodată utilizarea durabilă a bunurilor și a serviciilor marine.

UE s-a angajat pe calea unui Pact verde european[4], o strategie ambițioasă menită să protejeze și să restabilească biodiversitatea și să facă din Europa primul continent neutru din punct de vedere climatic. Schimbările climatice, biodiversitatea, sănătatea și securitatea alimentară alcătuiesc un tot unitar. De aceea, conservarea mediului natural al Europei, inclusiv a oceanelor și a mărilor noastre, reprezintă o parte esențială a Pactului

[1] De exemplu, la Recensământul vieții marine (http://www.coml.org/) s-a descoperit că un litru de apă din ocean poate conține 38 000 de tipuri de bacterii de origine microbiană.

[2] Raportul din 2019 privind economia albastră a UE (https://dx.doi.org/10.2771/21854).

[3] Directiva 2008/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 iunie 2008 de instituire a unui cadru de acțiune comunitară în domeniul politicii privind mediul marin (Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin”) (JO L 164, 25.6.2008, p. 19).

[4] Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Pactul verde european (COM/2019/640 final).

verde. Astfel, reușita DCSMM este esențială pentru atingerea obiectivelor generale ale UE, cum ar fi stoparea pierderii biodiversității marine și evoluția către o societate în care poluarea este redusă la zero.

Prin acest document, Comisia își îndeplinește obligația legală[5] de a publica un raport privind punerea în aplicare a directivei, pe baza rapoartelor anterioare[6] pe care le-a publicat pe parcursul primului ciclu de punere în aplicare.

DCSMM este în vigoare din 2008. Aceasta impune statelor membre să stabilească strategii naționale pentru a ajunge, până în 2020, la o „stare ecologică bună" sau pentru a menține o astfel de stare acolo unde aceasta există deja. Directiva este pusă în aplicare într-un ciclu de șase ani cu trei etape majore.

(1) În 2012 și în 2018, statele membre au avut obligația să raporteze asupra stării apelor lor marine și să stabilească ținte pentru a ajunge la o stare ecologică bună pe baza celor 11 „descriptori" (obiective) stabiliți de DCSMM, care acoperă sănătatea ecosistemelor, precum și presiunile și impacturile antropice care le afectează[7].

(2) În 2014, statele membre au avut obligația să instituie programe de monitorizare pentru a colecta date în vederea evaluării progresului realizat în atingerea unei stări ecologice bune și îndeplinirea obiectivelor.

(3) În 2016, statele membre au avut obligația să instituie programe de măsuri care să le ajute să își îndeplinească obiectivele, iar în 2018 să raporteze asupra progreselor înregistrate în punerea în aplicare a programelor.

[5] Articolul 20 alineatele (1) și (3) din DCSMM.

[6] Raportul din 2014 al Comisiei către Consiliu și Parlamentul European, intitulat Prima etapă de punere în aplicare a Directivei-cadru privind strategia pentru mediul marin – Evaluarea efectuată de Comisia Europeană și orientări COM(2014) 97, împreună cu documentul de lucru al serviciilor Comisiei însoțitor, SWD(2014) 49.

Raportul din 2017 al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu de evaluare a programelor de monitorizare ale statelor membre în temeiul Directivei-cadru „Strategia pentru mediul marin", COM(2017) 3, împreună cu documentul de lucru al serviciilor Comisiei însoțitor, SWD(2017) 1.

Raportul din 2018 al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu de evaluare a programelor de măsuri ale statelor membre în temeiul Directivei-cadru „Strategia pentru mediul marin" COM(2018) 562, împreună cu documentele de lucru ale serviciilor Comisiei însoțitoare, SWD(2018) 393 și SWD(2019) 510.

În plus, rapoartele tehnice pentru fiecare stat membru și regiune sunt publicate la adresa https://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm.

[7] Diversitatea biologică (D1), structura lanțului trofic (D4) și integritatea sedimentului marin (D6) sunt menținute, în timp ce impacturile speciilor neindigene (D2), pescuitul (D3), eutrofizarea (D5), modificarea condițiilor hidrografice (D7), contaminanții din mediu (D8) și din resursele vii din mare (D9), deșeurile marine (D10) și zgomotul subacvatic (D11) nu modifică negativ ecosistemele marine.

„Stare ecologică bună” *înseamnă starea ecologică a apelor marine care se definește prin diversitatea ecologică și dinamica oceanelor și a mărilor, care sunt curate, în bună stare sanitară și productive în cadrul condițiilor lor intrinseci și printr-o utilizare durabilă a mediului marin, salvgardându-se astfel potențialul acestuia pentru utilizările și activitățile generațiilor actuale și viitoare […]. Starea ecologică bună este determinată la nivelul regiunii sau subregiunii marine […] pe baza* [11] *descriptorilor calitativi prevăzuți în anexa I.* [extras din articolul 3 alineatul (5) din DCSMM].

Comisia a evaluat fiecare etapă a strategiilor naționale în rapoarte periodice și anexele la acestea (a se vedea nota de subsol 6), identificând lacunele în materie de punere în aplicare și oferind îndrumări statelor membre individuale. Cel de-al doilea ciclu de punere în aplicare a început oficial în octombrie 2018, dar înregistrează întârzieri mari de raportare[8].

Prezentul raport analizează punerea în aplicare a DCSMM în primul său ciclu de punere în aplicare[9] și este însoțit de trei documente de lucru ale serviciilor Comisiei[10]. O revizuire mai amănunțită a acestei directive, în conformitate cu cerințele privind o mai bună reglementare, va fi elaborată cât mai curând posibil, până cel târziu în 2023[11]. Prezentul raport se bazează pe informațiile furnizate în conformitate cu DCSMM de statele membre, Comisie, observatori externi și experți. Acesta se axează pe principalele mesaje de politică și pe lecțiile învățate din primul ciclu de punere în aplicare.

2. PRINCIPALELE REALIZĂRI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PUNEREA ÎN APLICARE A DCSMM

2.1. Perspectiva holistică

Abordarea ecosistemică[12] își propune să asigure că presiunile cumulate rezultate din activitățile umane nu depășesc acele niveluri care compromit capacitatea ecosistemelor de a rămâne sănătoase, curate și productive. În virtutea DCSMM, abordarea ecosistemică a devenit un principiu operațional și obligatoriu din punct de vedere juridic pentru gestionarea întregului mediu marin al UE[13].

[8] Până la 15 octombrie 2019, la un an după termenul-limită, doar 10 țări își prezentaseră rapoartele în format electronic (Belgia, Danemarca, Germania, Estonia, Spania, Letonia, Țările de Jos, Polonia, Finlanda și Suedia) și doar 4 în format text (Grecia, Franța, Italia și România). Nouă state membre nu au prezentat rapoarte.

[9] În conformitate cu articolul 20 alineatele (1) și (3). Un „raport de evaluare” într-un act juridic care datează dinainte de o mai bună reglementare este interpretat ca fiind un „raport de punere în aplicare”.

[10] SWD(2020) 60 prezintă principalele etape și concluzii ale procesului de punere în aplicare a DCSMM, SWD(2020) 61 rezumă ceea ce se cunoaște despre starea apelor marine ale UE, acoperind cei 11 „descriptori” din DCSMM, iar SWD(2020) 62 oferă explicații cu privire la conceptele esențiale și îndrumări pentru o evaluare integrată și determinarea stării ecologice bune.

[11] În conformitate cu articolul 23.

[12] Definită în casetă, pe baza Convenției privind diversitatea biologică, cea de-a cincea reuniune a Conferinței părților, (http://www.cbd.int/decision/cop/?id=7148) și a unui amplu consens științific (https://www.compassscicomm.org/ebm-consensus-statement-download).

[13] După adoptarea DCSMM, Consiliul Afaceri Generale a declarat că instrumentele de politică transversale au o importanță deosebită pentru consolidarea dezvoltării economice durabile, monitorizarea mediului,

O **„abordare ecosistemică”** este o strategie de gestionare integrată a terenurilor, a apei și a resurselor vii, care promovează conservarea și utilizarea durabilă într-un mod echitabil. Scopul gestionării ecosistemice este acela de a menține un ecosistem într-o stare sănătoasă, productivă și rezistentă, astfel încât să poată oferi bunurile și serviciile pe care oamenii și le doresc și de care au nevoie. Gestionarea ecosistemică diferă de abordările actuale care se axează, de obicei, pe un singur sector, o singură specie, activitate sau îngrijorare; aceasta ia în calcul impactul cumulat al diferitelor

DCSMM este unul dintre cele mai ambițioase cadre juridice de protecție internațională a mediului marin, reprezentând armonizarea eforturilor a 23 de state costiere[14] și a cinci state care nu au ieșire la mare – în coordonare cu țările terțe – de a aplica o gestionare ecosistemică și de a obține o stare ecologică bună pe o suprafață a mării de 5 720 000 km^2 din patru regiuni marine, o suprafață cu o pătrime mai mare decât teritoriul terestru al UE. Directiva se aplică de la linia de țărm până în largul mării, protejând astfel întreaga gamă a biodiversității marine, de la algele unicelulare până la cetacee uriașe, analizând toate aspectele de mediu, de la funcțiile ecosistemului până la proprietățile chimice, și evaluând efectele tuturor activităților umane, de la turism la pescuitul cu traulul pe fundul mării în scopuri comerciale.

Punerea în aplicare a unei astfel de viziuni holistice și evaluarea durabilității necesită ca proprietățile ecosistemului și presiunile antropice (inclusiv presiunile din surse terestre sau atmosferice) să fie cunoscute și luate în considerare în deciziile privind gestionarea. Prin urmare, DCSMM necesită elaborarea unei planificări integrate (a strategiilor marine) pe baza a 11 descriptori și a unui număr de criterii și parametri[15] care trebuie evaluați de fiecare dintre statele membre.

2.2. Explorarea necunoscutului

La adoptarea DCSMM, era clar că UE avea nevoie (a) de o gestionare ecosistemică holistică a mediului marin și (b) de o tranziție de la protecția doar a unui număr limitat de habitate și specii prioritare la protecția întregului ecosistem marin. Cu toate acestea, datele și cunoștințele privind mediul marin erau (și încă sunt) limitate pentru anumite teme și regiuni[16]. Astfel, DCSMM a construit un cadru juridic armonizat pentru a asigura îmbunătățiri constante în colectarea datelor. În special, DCSMM a favorizat conceperea de programe de monitorizare marină cuprinzătoare în cadrul strategiilor naționale marine.

---

siguranța, securitatea și aplicarea legii în ceea ce privește oceanele, mările și regiunile de coastă ale Europei. Aceștia au recunoscut DCSMM, cu abordarea ecosistemică pentru gestionarea activităților umane, ca bază pentru a dezvolta cu mai mult succes și într-un mod mai durabil toate activitățile maritime (cea de-a 2 973-a reuniune a Consiliului Afaceri Generale, Bruxelles, 16 noiembrie 2009).

[14] Având în vedere că acest raport se referă la perioada 2008-2019, Regatul Unit este luat în calcul ca stat membru al UE în perioada respectivă.

[15] Stabiliți în Decizia (UE) 2017/848 a Comisiei din 17 mai 2017 de stabilire a unor criterii și standarde metodologice privind starea ecologică bună a apelor marine și a specificațiilor și metodelor standardizate de monitorizare și evaluare, precum și de abrogare a Deciziei 2010/477/UE (JO L 125, 18.5.2017, p. 43).

[16] Comitetul Economic și Social European a afirmat că una dintre priorități constă în dezvoltarea, integrarea și coordonarea cercetării marine și maritime europene. Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie europeană de cercetare marină și maritimă – Un cadru coerent al Spațiului European de Cercetare în sprijinul utilizării sustenabile a oceanelor și mărilor, COM(2008) 534 final [JO C 306, 16.12.2009, p. 46].

Aceste programe de monitorizare ar trebui să măsoare starea mediului marin, atingerea obiectivelor de mediu și eficacitatea măsurilor [SWD(2020) 60].

DCSMM a dus la lansarea unor inițiative de cercetare aplicată care au informat experții, administratorii și factorii de decizie[17]. Printre acestea se numără, de exemplu, evaluarea deșeurilor marine și a zgomotului subacvatic, două teme care erau foarte slab înțelese înainte de DCSMM. Pe baza monitorizării și a cunoștințelor generate privind deșeurile marine în cadrul DCSMM, UE a adoptat noi acte legislative pentru limitarea materialelor plastice de unică folosință și a uneltelor de pescuit pierdute, care reprezintă aproximativ 70 % din toate deșeurile de pe plajă. DCSMM a reprezentat un stimulent pentru elaborarea unor studii de monitorizare a zgomotului subacvatic și pentru crearea mai multor registre privind zgomotul subacvatic impulsiv. În plus, analiza integrității fundului mării și cea a întregului lanț trofic reprezintă abordări noi, care sunt în mare parte determinate de cerințele din DCSMM.

Evaluările DCSMM, rețelele de monitorizare și programele de măsuri nu canalizează eforturile doar spre noile domenii de cercetare, ci și spre îmbunătățirea coerenței gestionării și a politicilor. Există deja o gamă largă de acte legislative în vigoare care sunt relevante pentru directivă; în UE, printre aceste acte legislative se numără în special Directiva-cadru privind apa[18], Directivele „Păsări” și „Habitate”[19] și politica comună în domeniul pescuitului[20]. O realizare majoră în punerea în aplicare a fiecărei etape a DCSMM a fost identificarea deficitelor de cunoștințe. Aceasta a ajutat statele membre, instituțiile UE și părțile interesate să indice nevoile esențiale în materie de gestionare și cercetare. Directiva a îmbunătățit în special cunoștințele privind starea apelor marine ale Uniunii [SWD(2020) 61], deși integrarea și armonizarea acestor cunoștințe la nivelul UE rămân o provocare.

2.3. Eforturi comune

DCSMM necesită o contribuție coordonată și fără precedent din partea statelor membre. Pentru a facilita această activitate, statele membre și Comisia (împreună cu convențiile privind mările regionale și alte părți interesate) au instituit un program informal de coordonare denumit strategia comună de punere în aplicare. Strategia implică cel puțin 280 de experți din statele membre, până la 70 de participanți din instituțiile UE și peste 100 de observatori sau părți interesate înregistrate. Strategia comună de punere în aplicare este coordonată de directorii pentru mediul marin din UE și organizată de Grupul

[17] A se vedea, de exemplu, „Programul LIFE și mediul marin” (https://doi.org/10.2779/942085), proiecte finanțate prin programe-cadru ale UE pentru cercetare și inovare, cum ar fi https://cordis.europa.eu/article/id/400695-better-marine-stewardship-through-research-and-innovation, proiectele DEVOTES și STAGE (http://www.devotes-project.eu/, http://www.stagesproject.eu/) sau lista de proiecte din SWD(2020) 60.

[18] Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei (JO L 327, 22.12.2000, p. 1).

[19] Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO L 20, 26.1.2010, p. 7) și Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO L 206, 22.7.1992, p. 7).

[20] Regulamentul (UE) nr. 1380/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 privind politica comună în domeniul pescuitului, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1954/2003 și (CE) nr. 1224/2009 ale Consiliului și de abrogare a Regulamentelor (CE) nr. 2371/2002 și (CE) nr. 639/2004 ale Consiliului și a Deciziei 2004/585/CE a Consiliului (JO L 354, 28.12.2013, p. 22).

de coordonare a strategiei pentru mediul marin[21]. Trei grupuri de lucru se concentrează asupra unor probleme ample: starea ecologică bună; programele de măsuri și analiză socioeconomică; și schimbul de date, informații și cunoștințe. Patru subgrupuri tehnice se concentrează asupra unor domenii emergente deosebit de îngrijorătoare: zgomotul subacvatic, deșeurile marine, integritatea fundului mării și datele privind mediul marin. Toate grupurile dezvoltă abordări comune de punere în aplicare a directivei și, în cele din urmă, convin asupra acestora (de obicei, prin consens). Până în prezent, au fost adoptate 15 documente de orientare[22]. Numărul de reuniuni (în medie 18 reuniuni anuale privind strategia comună de punere în aplicare), nivelul de specializare din ce în ce mai ridicat și necesitatea coordonării pentru a evita separările tematice reprezintă provocări majore pentru procesul de punere în aplicare.

Strategia comună de punere în aplicare este foarte benefică pentru punerea în aplicare a directivei, eficientizând procesul, iar structurile strategiei sunt considerate platforme valoroase pentru schimbul de informații și consolidarea încrederii în procesul decizional[23]. Majoritatea membrilor strategiei comune de punere în aplicare sunt de acord că structura și programul de lucru al strategiei sunt adecvate scopului, deși există o marjă de raționalizare/simplificare a procedurilor existente, astfel încât să se poată dedica mai mult timp discutării evaluărilor Comisiei, iar directiva să poată fi mai bine corelată cu alte directive, în special în scopul raportării[24].

2.4. Implicarea publicului și cunoștințele în domeniul marin[25]

Accesul la informații despre mediu, participarea publicului la procesul decizional în materie de mediu și accesul la justiție sunt principii generale promovate la nivel internațional în angajamentele de mediu[26]. DCSMM cuprinde cerințe explicite[27] pentru a ajuta la punerea în aplicare a acestor angajamente. DCSMM a creat un mecanism transparent pentru conceperea și punerea în aplicare a strategiilor naționale în domeniul marin și pentru urmărirea procesului la nivel european (de exemplu, punerea în aplicare poate fi urmărită prin intermediul platformelor deschise de partajare a informațiilor[28]). Statelor membre li se solicită în mod explicit să promoveze implicarea activă a tuturor părților interesate. În plus, în fiecare etapă de punere în aplicare există un proces de consultare publică organizat de fiecare dintre cele 23 de state membre de coastă [SWD(2020) 60]. Multe dintre programele de măsuri prevăzute în DCSMM includ și campanii de sensibilizare.

---

[21] Grupul de experți al Comisiei privind coordonarea strategică pentru Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin” (2008/56/CE) (E02550).

[22] Disponibile la adresa https://circabc.europa.eu/w/browse/1dfbd5c7-5177-4828-9d60-ca1340879afc.

[23] Concluziile grupului de coordonare a strategiei pentru mediul marin elaborate de Cavallo et al., 2017 (http://dx.doi.org/10.1016/j.marpol.2017.09.035).

[24] Rezultatele unui chestionar trimis în aprilie 2019 tuturor membrilor diferitelor grupuri în cadrul strategiei comune de punere în aplicare în vederea evaluării critice a funcțiilor și a programului de lucru ale strategiei.

[25] Cunoștințele în domeniul marin reprezintă înțelegerea oceanului și a relației omenirii cu acesta.

[26] Mai exact, prin Convenția de la Aarhus privind accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu a Comisiei Economice pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, adoptată în 1998.

[27] Articolul 19 și anexa VI punctul 8 din DCSMM.

[28] De exemplu, CIRCABC (https://circabc.europa.eu/w/browse/326ae5ac-0419-4167-83ca-e3c210534a69) și WISE Marine (https://water.europa.eu/marine).

DCSMM a contribuit în mod esențial la atragerea atenției asupra sănătății ecosistemelor marine, de exemplu în ceea ce privește perceperea efectului brut al poluării de origine terestră, inclusiv al materialelor plastice, asupra mării. Procesul de consultare publică a implicat societatea civilă și părțile interesate din toată Europa în dezvoltarea strategiilor naționale în domeniul marin. Aceste activități de consultare și implicare, precum și fluxul de date generat, vor continua să joace un rol important, contribuind la îmbunătățirea cunoștințelor în domeniul marin ale publicului european, la sensibilizarea cu privire la influența oceanului asupra vieților oamenilor și la consecințele activităților umane și ale comportamentului oamenilor asupra ecosistemelor marine.

2.5. Cooperare regională

Natura transfrontalieră a anumitor presiuni și ecosisteme le face foarte greu de gestionat exclusiv la nivelul statelor membre[29]. DCSMM enumeră regiunile și subregiunile pentru care este pusă în aplicare directiva, impune coordonarea regională între statele membre și încurajează cooperarea cu țările din afara UE[30]. Conform directivei, convențiile privind mările regionale[31] pot constitui vehiculul unei astfel de cooperări. În general, în ultimul deceniu, convențiile privind mările regionale (i) au devenit, în cele mai multe cazuri, platforme potrivite pentru punerea în aplicare a DCSMM, permițându-le părților contractante să colaboreze și să își împărtășească abordările, în strânsă colaborare cu strategia comună de punere în aplicare a DCSMM[32]; (ii) au sprijinit cooperarea și stabilirea de comun acord cu țările din afara UE a acțiunilor și a obiectivelor de urmărit; (iii) au primit contribuții tehnice și financiare semnificative din partea UE pentru a-și dezvolta programele de lucru.

Cele patru convenții privind mările regionale din Europa au același obiectiv general (protecția mediului marin) și îmbrățișează abordarea ecosistemică, dar diferă în ceea ce privește structura, capacitatea științifică și operațională, guvernanța (inclusiv monitorizarea conformității) și gradul de facilitare pe care îl oferă statelor membre ale UE participante pentru punerea în aplicare a DCSMM. Conceptul de „stare ecologică bună” și stabilirea obiectivelor de mediu ale DCSMM au fost încorporate în unele convenții privind mările regionale, dar nu în toate. În unele cazuri, există mai degrabă o preferință pentru descrierea tendințelor (de îmbunătățire sau deteriorare) decât pentru stabilirea criteriilor de determinare a stării bune. Într-o formă sau alta, convențiile privind

[29] Conform Consiliului Afaceri Generale, cooperarea cu și între statele membre și regiunile care au în comun un bazin maritim – și cu țările din afara UE, ori de câte ori este cazul – a constituit un element esențial al succesului DCSMM. De asemenea, acesta a subliniat necesitatea cooperării cât mai strânse între toate țările care împart ape marine și zone transfrontaliere de captare a apei (a 2973-a reuniune a Consiliului Afaceri Generale, Bruxelles, 16 noiembrie 2009, și a 2988-a reuniune a Consiliului Mediu, Bruxelles, 22 decembrie 2009).

[30] Articolele 4, 5 și 6 din DCSMM. Harta finală convenită a regiunilor și subregiunilor marine ale DCSMM este disponibilă la adresa https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/europe-seas#tab-gis-data.

[31] Patru convenții privind mările regionale vizează apele marine ale UE: Convenția privind protecția mediului marin din zona Mării Baltice (Convenția de la Helsinki – HELCOM), Convenția privind protecția mediului marin al Atlanticului de Nord-Est (Convenția Oslo-Paris – OSPAR), Convenția privind protejarea mediului marin și a zonei de coastă a Mării Mediterane (Convenția de la Barcelona – UNEP-MAP) și Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării (Convenția de la București, la care UE încă încearcă să adere). Cu toate acestea, OSPAR nu acoperă întreaga subregiune Macaronezia europeană, ci doar arhipelagul Azore.

[32] Strategia comună de punere în aplicare adoptată de statele membre și de Comisie pentru punerea în aplicare a Directivei 2008/56/CE, a se vedea secțiunea 2.3 din prezentul raport.

mările regionale prezintă în mod regulat rapoarte despre starea mediului marin[33], urmărind să-și alinieze calendarul la ciclul de șase ani al DCSMM, să adopte planuri de acțiune și să coordoneze activitățile de monitorizare.

În același timp, convențiile privind mările regionale beneficiază de resursele umane substanțiale pe care le-a mobilizat DCSMM și de cunoștințele pe care aceasta le-a generat de la adoptare și până în prezent. Finanțarea din partea UE a contribuit la un număr considerabil de proiecte care vizează punerea în aplicare coordonată a DCSMM și dezvoltarea planurilor de acțiuni ale convențiilor privind mările regionale în toate regiunile marine. Lupta împotriva deșeurilor marine oferă un bun exemplu despre cum se utilizează finanțarea UE direcționată și substanțială dintr-o serie de surse[34] pentru a pune în aplicare planurile regionale de acțiune împotriva deșeurilor marine, care să servească simultan obiectivelor de la nivel național, regional și UE, dacă nu chiar și obiectivelor globale.

2.6. Angajamentele globale

DCSMM reprezintă un pilon esențial pentru ca UE să își îndeplinească angajamentele globale privind protejarea mediului marin și să dezvolte o abordare durabilă a gestionării oceanelor, așa cum se recunoaște în inițiativa UE privind guvernanța internațională a oceanelor[35]. De asemenea, aceasta joacă un rol important în asigurarea coerenței acțiunilor la nivelul tuturor statelor membre ale UE.

Așa cum s-a confirmat cel mai recent în Agenda 2030[36], dar și pe baza deceniilor de recunoaștere de către comunitatea globală[37], abordarea ecosistemică este vitală pentru „Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă” (obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 14). Monitorizarea și evaluarea impuse de DCSMM ajută UE să îndeplinească cele mai multe dintre obiectivele ODD 14, care acoperă gestionarea durabilă, zonele protejate, poluarea cauzată de deșeurile maritime și eutrofizarea, acidificarea, impactul practicilor de pescuit nedurabile, cunoștințele științifice și punerea în aplicare a dreptului internațional. La nivelul bazinului maritim, o colaborare regională strânsă a statelor membre în cadrul convențiilor privind mările regionale relevante contribuie la coordonarea punerii în

[33] Raport UNEP/MAP privind starea calității Mării Mediterane (https://www.medqsr.org/), Evaluare intermediară OSPAR (https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/intermediate-assessment-2017/), A doua evaluare holistică a HELCOM (http://stateofthebalticsea.helcom.fi/), Raportul aferent perioadei 2009-2014 privind starea mediului din Marea Neagră (http://www.blacksea-commission.org/SoE2009-2014/SoE2009-2014.pdf).

[34] De exemplu, Life+, Orizont 2020, finanțarea din cadrul fondurilor structurale și de investiții europene, inclusiv Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și finanțare regională, finanțarea prin politica de vecinătate, finanțarea prin instrumentul de parteneriat și finanțarea pentru dezvoltare.

[35] Guvernanța internațională a oceanelor: o agendă pentru viitorul oceanelor noastre, JOIN(2016) 49 final.

[36] „Transformarea lumii în care trăim: Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă” (A/RES/70/1), adoptată în septembrie 2015 ca plan de acțiune pentru oameni, planetă și prosperitate. Aceasta constă în 17 obiective de dezvoltare durabilă și 169 de ținte.

[37] De exemplu, Declarația de la Rio privind mediul și dezvoltarea, din cadrul Conferinței Organizației Națiunilor Unite pentru mediu și dezvoltare (UNCED) din 1992, sau documentul de rezultat Rio+20 „Viitorul pe care ni-l dorim” (A/CONF.216/L.1).

aplicare la nivel regional și a evaluării obiectivelor de dezvoltare durabilă legate de oceane[38], în paralel cu directiva.

DCSMM conține obiectivul de reglementare specific potrivit căruia „[s]e menține diversitatea biologică” ca piatră de temelie pentru obținerea unei stări ecologice bune a oceanelor și a mărilor. Aceasta evaluează starea grupurilor de specii marine (inclusiv păsări, mamifere și pești) și a tipurilor de habitat pelagic și de fund al mării. Prin urmare, oferă un cadru juridic pentru a contribui la angajamentele Convenției privind diversitatea biologică (CBD) și la viitoarea strategie a UE privind biodiversitatea până în 2030. DCSMM include, de asemenea, stabilirea zonelor marine protejate și a altor măsuri de protecție spațială care formează rețele coerente și reprezentative, în conformitate cu angajamentele internaționale[39].

Directiva încorporează cerința Convenției Națiunilor Unite asupra dreptului mării (UNCLOS)[40] de a respecta și măsura riscurile sau efectele poluării asupra apelor marine ale UE. De asemenea, aceasta pune în aplicare diferite obligații care impun statelor membre să ia măsuri pentru prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului marin din surse terestre, pentru prevenirea poluării fundului mării și a subsolului acesteia și pentru împiedicarea introducerii speciilor neindigene. DCSMM include, de asemenea, dispozițiile UNCLOS privind pescuitul și acvacultura durabile, precum și inovația și investițiile în cercetare. În cele din urmă, dar totuși, ca element important, prin accentul pus pe cooperarea regională, DCSMM facilitează obligația statelor din cadrul UNCLOS de a coopera pentru protejarea mediului marin.

Acordul de la Paris[41] a menționat oceanul pentru prima dată într-un acord privind schimbările climatice și a recunoscut rolul esențial al acestuia în sistemul climatic global. Astăzi, majoritatea angajamentelor naționale din cadrul Acordului de la Paris implică ecosistemele marine; principalele preocupări ale guvernelor sunt impactul asupra coastelor, impactul încălzirii oceanelor și impactul pescuitului[42]. DCSMM și strategiile sale holistice privind mediul marin oferă un cadru propice (încă nefolosit la potențialul său maxim) de monitorizare a impactului schimbărilor climatice, de analiză a atenuării schimbărilor climatice și de aplicare a abordării ecosistemice pentru adaptarea la schimbările climatice în mediul marin. Ca parte a eforturilor de atingere a neutralității emisiilor de dioxid de carbon până în 2050, așa cum se menționează în Pactul verde,

---

[38] A se vedea, de exemplu, Declarația ministerială a HELCOM (http://www.helcom.fi/Documents/HELCOM%20at%20work/HELCOM%20Brussels%20Ministerial%20Declaration.pdf) adoptată la 6 martie 2018.

[39] În special Obiectivul 11 al Convenției privind diversitatea biologică de la Aichi: până în 2020, cel puțin 17 % din zonele terestre și zonele cu ape continentale și 10 % din zonele de coastă și marine, în special zonele cu o importanță deosebită pentru biodiversitate și serviciile ecosistemice, sunt conservate prin sisteme ecologice reprezentative și bine conectate de arii protejate, gestionate eficient și echitabil, precum și prin alte măsuri de conservare eficace în funcție de zone și integrate în peisajul general și în cel marin.

[40] Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării (UNCLOS) stabilește responsabilitățile și drepturile națiunilor în ceea ce privește mările și oceanele și include o serie de obligații în ceea ce privește protejarea și conservarea mediului marin.

[41] Primul acord universal, obligatoriu din punct de vedere juridic, privind evitarea schimbărilor climatice prin limitarea încălzirii globale la mult sub 2° C și continuarea eforturilor de limitare a acesteia la 1,5° C, adoptat la Paris în decembrie 2015 (https://unfccc.int/documents/9097).

[42] Angajamente privind oceanul în conformitate cu Acordul de la Paris (https://doi.org/10.1038/nclimate3422).

Europa va experimenta probabil o creștere fără precedent a energiei din surse regenerabile offshore[43], ceea ce va afecta inevitabil speciile și habitatele marine.

3. LEGĂTURILE PRINCIPALE DINTRE POLITICILE UE ȘI DCSMM[44]

Cadrul DCSMM pentru protejarea biodiversității și asigurarea unei utilizări durabile a resurselor marine ale UE este, în mare măsură, sprijinit de alte instrumente juridice ale UE. Această secțiune trece în revistă cele nouă politici ale UE despre care statele membre raportează cel mai frecvent că contribuie la programele de măsuri prevăzute în DCSMM, la care se adaugă politicile elaborate recent pentru combaterea poluării cu materiale plastice. În general, DCSMM (i) integrează toate informațiile (oficiale) disponibile privind apele marine ale UE în strategiile naționale pentru mediul marin și (ii) evaluează situația pentru a gestiona eficient mediul marin. Noile concepte de politică, cum ar fi valorile-prag pentru definirea unei stări ecologice bune[45], sunt elaborate pentru a pune în practică strategiile și pentru a completa valorile-prag existente[46] din alte politici.

3.1. Directiva-cadru privind apa și Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale[47]

Multe probleme care afectează mediul fluvial și marin sunt generate pe uscat. Prin urmare, DCSMM și Directiva-cadru privind apa vizează o gamă similară de presiuni și mecanisme (utilizări și activități umane) și au în comun un număr mare de măsuri. Măsurile din cadrul DCSMM privind eutrofizarea marină, contaminanții, modificările hidrografice și biodiversitatea se bazează pe cele prezentate în Directiva-cadru privind apa. Doar o treime dintre planurile de management ale bazinelor hidrografice examinate în al cincilea raport de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa[48] au identificat necesitatea unor măsuri suplimentare pentru a contribui la DCSMM. Unele state membre au inclus în mod voluntar măsuri de combatere, de exemplu, a deșeurilor fluviale pentru a sprijini punerea în aplicare a DCSMM.

---

[43] Conform comunicării Comisiei „O planetă curată pentru toți – O viziune europeană strategică pe termen lung pentru o economie prosperă, modernă, competitivă și neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei” (COM/2018/773 final), 80 % din energia electrică provine din surse regenerabile de energie situate din ce în ce mai des în larg.

[44] Articolul 20 alineatul (3) litera (g) din DCSMM prevede transmiterea unui rezumat al contribuției altor politici UE relevante la atingerea obiectivelor acestei directive. Acest rezumat nu înlocuiește viitoarea analiză a coerenței politicilor care urmează să fie elaborată în cadrul evaluării DCSMM.

[45] „Valoare-prag” înseamnă o valoare sau o serie de valori care permite evaluarea nivelului de calitate asigurat pentru un anumit criteriu, contribuind astfel la evaluarea efectuată pentru a se determina în ce măsură se obține starea ecologică bună [articolul 2 alineatul (5) din Decizia (UE) 2017/848 a Comisiei]. Valorile-prag includ o „abatere acceptabilă” de la condițiile de referință sau de la cele inițiale. Aceasta permite utilizări durabile ale mării, prin care se poate face față unui anumit nivel de presiuni, cu condiția menținerii calității generale a mediului [SWD(2020) 62].

[46] Acestea pot avea alte denumiri, cum ar fi standarde de calitate a mediului.

[47] Directiva 91/271/CEE a Consiliului din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale (JO L 135, 30.5.1991, p. 40).

[48] Document de lucru al serviciilor Comisiei – Raport privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a programului de măsuri prevăzut în Directiva-cadru privind apa, care însoțește comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Directiva-cadru privind apa și Directiva privind inundațiile: măsuri pentru atingerea unei „stări bune” a apelor din UE și de reducere a riscurilor de inundații (SWD/2015/50 final).

În ceea ce privește acoperirea spațială, ambele directive se aplică apelor de coastă și teritoriale, DCSMM acoperind în mod explicit doar aspectele care nu sunt abordate de Directiva-cadru privind apa în materie de ape de coastă (de exemplu, zgomotul subacvatic, deșeurile marine), iar Directiva-cadru privind apa aplicându-se în apele teritoriale numai pentru starea chimică. În 2017, Comisia a actualizat Decizia DCSMM pentru determinarea stării ecologice bune. Decizia din 2017 obligă statele membre să refolosească evaluările din cadrul Directivei-cadru privind apa pentru eutrofizarea marină, contaminanții și modificările hidrografice. Cu toate acestea, astfel cum s-a reflectat deja în verificarea adecvării Directivei-cadru privind apa[49], aceasta nu este întotdeauna respectată, deoarece evaluările naționale în cadrul ambelor directive pot fi ușor diferite (de exemplu, având elemente de calitate diferite sau scări diferite la care se realizează evaluarea), iar definiția unei stări ecologice/chimice bune din Directiva-cadru privind apa nu se bazează întotdeauna pe aceleași elemente ca starea ecologică bună din DCSMM. Totuși, potrivit verificării adecvării, Directiva-cadru privind apa și DCSMM sunt coerente și au obiective complementare. În ceea ce privește rezultatele, aproximativ 40 % din apele de suprafață (râuri, lacuri, ape de tranziție și de coastă) sunt în stare ecologică bună sau au un potențial ecologic bun, iar 38 % sunt în stare chimică bună[50]. Acest lucru are consecințe directe asupra progreselor realizate în ceea ce privește DCSMM.

Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale stabilește ținte și instrumente pentru a reduce în principal aportul de materie organică și substanțe nutritive, prin intermediul surselor punctuale. Legătura dintre Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale și eutrofizare este identificată în majoritatea programelor de măsuri ale statelor membre, în timp ce alte subiecte direct relevante pentru DCSMM (precum contaminanții și deșeurile marine) nu sunt de obicei menționate în mod explicit. Evaluarea Directivei privind tratarea apelor urbane reziduale a confirmat că directiva a fost foarte eficace în ceea ce privește reducerea poluării în apele reziduale tratate și că punerea în aplicare a acesteia rămâne crucială pentru îndeplinirea obiectivelor DCSMM[51]. Evaluarea a evidențiat anumite limitări ale stațiilor de tratare a apelor urbane reziduale care pot fi relevante pentru mediul marin, cum ar fi faptul că nu sunt acoperiți noii contaminanți preocupanți (de exemplu, produsele farmaceutice și microplastice), sau netratarea tuturor apelor de ploaie, a apelor urbane de șiroire sau a micilor aglomerări. Cu toate acestea, Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale este unul dintre cele mai eficace instrumente pentru limitarea poluării urbane, inclusiv a nitraților și a fosforului în râuri și pe mare.

[49] Document de lucru al serviciilor Comisiei – Verificarea adecvării Directivei-cadru privind apa, a Directivei privind apele subterane, a Directivei privind standardele de calitate a mediului și a Directivei privind inundațiile (SWD/2019/439).

[50] Raportul AEM din 2018 privind apa (https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-water#tab-data-references).

[51] Consultați https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/evaluation/index_en.htm și documentele de pe site-ul respectiv.

Figura 1: Încărcarea cu azot (N) și fosfor (P) în subregiunile marine în funcție de sursă (în tone pe an). Această analiză a făcut parte din evaluarea recentă a Directivei privind tratarea apelor urbane reziduale[52].

3.2. Directivele „Păsări” și „Habitate”

Astfel cum reiese din programele de măsuri prevăzute în DCSMM, Directivele „Păsări” și „Habitate” sunt deosebit de relevante pentru atingerea unei stări ecologice bune legate de biodiversitatea marină, speciile neindigene, precum și peștii și crustaceele comerciale. Doar câteva programe de măsuri corelează Directivele „Păsări” și „Habitate” cu descriptorii din DCSMM care vizează deșeurile marine și zgomotul subacvatic, chiar dacă aceste aspecte pot constitui o amenințare pentru păsările, mamiferele și reptilele marine, de exemplu.

Obiectivele celor trei directive sunt similare, deși sfera de aplicare a DCSMM este mai amplă. Obiectivul principal al Directivei „Habitate” – realizarea unui „stadiu corespunzător de conservare” pentru speciile și habitatele vizate, precum și obiectivul similar al Directivei „Păsări” pentru toate păsările sălbatice – nu corespunde exact „stării ecologice bune” în ceea ce privește definiția, măsurile sau termenele. Cu toate acestea, cele două concepte se susțin reciproc. Statele membre evaluează starea și tendințele

[52] Date de la Pistocchi et al., 2019 (https://doi.org/10.2760/303163).

speciilor și habitatelor protejate în conformitate cu Directivele „Păsări” și „Habitate” și elaborează rapoarte la fiecare șase ani. Pentru perioada 2007-2012, procentul de specii raportate în conformitate cu Directiva „Habitate” ca aflându-se în stadiu corespunzător de conservare în regiunile marine europene variază de la zero în Marea Neagră la 20 % în Marea Baltică[53]. Decizia din 2017 prevede reutilizarea, atunci când este posibil, a evaluărilor privind speciile și habitatele marine prevăzute în Directivele „Păsări” și „Habitate”, dar fiecare stat membru poate face acest lucru în mod diferit[54]. În plus, atât DCSMM, cât și Directiva „Habitate” desemnează regiuni geografice în care statele membre trebuie să coopereze și să aibă abordări comune. În prezent, frontierele regionale prevăzute de cele două directive au fost în mare măsură armonizate.

Măsurile de protecție spațială raportate în cadrul DCSMM se referă în mod obișnuit la zonele marine protejate stabilite în conformitate cu Directivele „Păsări” și „Habitate” ca parte a rețelei Natura 2000, care încă nu este completă în mediul marin. Cu toate acestea, DCSMM a introdus o perspectivă reînnoită asupra protecției spațiale, conform căreia, în afară de obiectivele specifice de conservare ale fiecărei zone marine protejate, rețelele de zone marine protejate ar trebui să fie coerente din punct de vedere ecologic și reprezentative la nivel (sub)regional. Prin urmare, rețelele de zone protejate ar trebui să constituie instrumente holistice pentru a face față tuturor presiunilor majore, să fie eficace și să acopere o reprezentare corectă a tuturor habitatelor marine și a caracteristicilor ecosistemului. Cu toate acestea, coerența și eficacitatea nu au fost abordate la nivel regional prin programele de măsuri elaborate de statele membre în temeiul DCSMM.

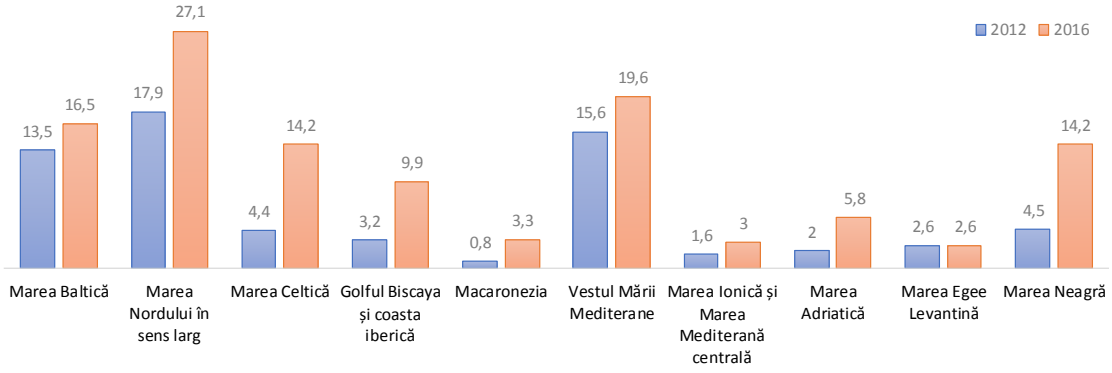

Figura 2: Evoluția recentă (2012-2016) a procentului de suprafață acoperită de zone marine protejate în apele UE din diferite subregiuni marine[55].

3.3. Politica comună în domeniul pescuitului

Unul dintre obiectivele politicii comune în domeniul pescuitului este de a fi în concordanță cu DCSMM și cu obiectivul acesteia de a atinge o stare ecologică bună. Prin stabilirea ratelor de exploatare și a măsurilor tehnice care definesc practicile durabile în materie de pescuit, politica comună în domeniul pescuitului abordează presiunile în

[53] Specii de interes european: https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/species-of-european-interest-2/assessment.

[54] Comisia a lansat un studiu pentru a analiza armonizarea datelor și a obiectivelor de politică raportate în conformitate cu Directivele „Păsări”, „Habitate” și privind mediul marin cu evaluarea speciilor și a habitatelor marine.

[55] Date de la ETC/ICM, 2017 (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/external/spatial-analysis-of-marine-protected).

materie de pescuit care afectează stocurile comerciale de pește și crustacee (unul dintre descriptorii din DCSMM). Politica are și obiectivul de a asigura reducerea impactului negativ al activităților de pescuit asupra ecosistemului marin. Aceasta se referă la impactul asupra abundenței și diversității vieții marine, asupra lanțului trofic marin și a ecosistemelor marine și asupra habitatelor de pe fundul mării (relevante în special pentru alți trei descriptori din DCSMM). În plus, deșeurile generate de pescuit, cum ar fi plasele de pescuit aruncate sau pierdute și alte unelte, pot provoca modificarea habitatelor. În ceea ce privește măsurile prevăzute în DCSMM, majoritatea statelor membre corelează măsurile privind biodiversitatea marină și cele privind peștii și crustaceele exploatate în scopuri comerciale cu politica comună în domeniul pescuitului, dar puține state membre au făcut acest lucru și pentru deșeurile marine. Măsurile de gestionare propuse de Comisie în cadrul politicii au dus la scăderea ratelor mortalității prin pescuit pentru mai multe stocuri de pește și crustacee exploatate în scopuri comerciale în Oceanul Atlantic de Nord-Est și în Marea Baltică, însă aceste progrese nu sunt suficiente pentru a îndeplini obiectivele relevante privind politica comună în domeniul pescuitului. Situația este mai gravă în Marea Mediterană și în Marea Neagră, unde pescuitul excesiv rămâne o practică obișnuită.

Anexa I la DCSMM stabilește că toți peștii și toate crustaceele exploatate în scopuri comerciale ar trebui să fie în limite biologice sigure. Pentru a măsura această stare, DCSMM folosește conceptul de producție maximă durabilă prevăzută în politica comună în domeniul pescuitului. Prin urmare, aceasta promovează utilizarea evaluărilor rezervelor și a planurilor multianuale relevante și consultarea organismelor științifice corespunzătoare. Deși informațiile despre stocurile de pește sunt mai mult sau mai puțin disponibile în cadrul politicii comune în domeniul pescuitului și raportate în statele membre, alte criterii precum mortalitatea/vătămarea speciilor din cauza capturilor accidentale sau perturbarea fizică a fundului mării prin activitățile de pescuit nu sunt raportate sistematic de către statele membre. Uneori, informațiile de la nivel regional pot ajuta la acoperirea acestor lacune; de exemplu, 86 % din fundul mărilor evaluate în Marea Nordului și în Mările Celtice prezintă urme de perturbări fizice din cauza pescuitului cu traulul pe fundul mării[56]. Punerea în practică atât a obiectivelor DCSMM, cât și ale politicii comune în domeniul pescuitului ar îmbunătăți protecția stocurilor comerciale de pește, a biodiversității și a habitatelor. De asemenea, stabilirea valorilor-prag în temeiul DCSMM ar facilita punerea în aplicare a măsurilor specifice, inclusiv a măsurilor din cadrul politicii comune în domeniul pescuitului.

Politica comună în domeniul pescuitului promovează, de asemenea, acvacultura durabilă pentru a contribui la securitatea alimentară și aprovizionarea cu alimente, la creștere și la ocuparea forței de muncă. Aceasta recomandă utilizarea unor orientări strategice neobligatorii ale Uniunii, care au fost adoptate pentru prima dată în 2013, pentru dezvoltarea activităților de acvacultură durabilă. Aceste orientări au servit drept bază pentru planurile naționale multianuale ale statelor membre și pentru activitățile acestora din cadrul Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime 2014-2020. Orientările din 2013 sunt în prezent în curs de revizuire și vor sta la baza actualizărilor planurilor naționale de punere în aplicare a finanțării acvaculturii după 2020.

[56] Portalul de evaluare OSPAR, gradul de deteriorare fizică a habitatelor predominante și speciale (https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/intermediate-assessment-2017/biodiversity-status/habitats/extent-physical-damagepredominant-and-special-habitats/)

3.4. Directiva privind amenajarea spațiului maritim[57]

Directiva privind amenajarea spațiului maritim obligă statele membre să dezvolte planuri de amenajare a spațiului maritim cu scopul de a promova coexistența și durabilitatea activităților și a utilizărilor relevante. Aceasta face trimitere explicită la DCSMM în textul său juridic, stipulând că amenajarea spațiului maritim ar trebui să aplice o abordare ecosistemică, să ajute la atingerea obiectivelor privind starea ecologică bună și să coordoneze termenele cu DCSMM, în măsura posibilului. Mai multe studii au definit sau au pus în practică abordarea ecosistemică sau interacțiunile dintre activitățile terestre și cele maritime pentru amenajarea spațiului maritim, dar încă nu există o metodologie convenită în toată Europa.

În cadrul programelor de măsuri prevăzute în DCSMM, statele membre corelează în principal biodiversitatea marină (prin arii protejate) și schimbările hidrografice (prin activitățile acoperite de planurile de amenajare a spațiului maritim) cu Directiva privind amenajarea spațiului maritim, în timp ce trei țări[58] stabilesc o posibilă legătură cu zgomotul subacvatic. Întrucât prima rundă de raportare privind amenajarea spațiului maritim urmează să înceapă abia în 2021, rămâne de văzut în ce măsură vor fi luate în considerare obiectivele DCSMM la punerea în aplicare la nivel național a directivei, ca instrument cu ajutorul căruia să se susțină abordarea ecosistemică. Deoarece procesul prevăzut în Directiva privind amenajarea spațiului maritim integrează toate sectoarele și activitățile economiei albastre, acesta ar trebui să aplice măsuri de gestionare care să ajute la obținerea unei stări ecologice bune.

3.5. Directiva privind evaluarea strategică de mediu și Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului [59]

Aceste două directive vizează atingerea unui nivel ridicat de protecție a mediului prin asigurarea că impactul asupra mediului al anumitor planuri/programe (evaluare strategică de mediu) și proiecte (evaluarea impactului asupra mediului) sunt analizate din timp în cadrul procesului decizional. În programele de măsuri prevăzute în DCSMM, evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului asupra mediului au vizat mai ales modificările hidrografice, zgomotul subacvatic, biodiversitatea marină, eutrofizarea și măsurile orizontale. Chiar dacă aspectele biodiversității nu sunt întotdeauna evaluate în procesul de evaluare a impactului asupra mediului, aproximativ jumătate dintre statele membre fac trimitere la Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului pentru măsuri care vizează biodiversitatea. În schimb, puține state membre par să recunoască potențialul evaluării impactului asupra mediului în ceea ce privește evaluarea activităților relevante pentru contaminanți.

Având în vedere amploarea și natura lor strategică, evaluările prevăzute în Directivele privind evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului asupra mediului ar putea fi relevante pentru toți descriptorii din DCSMM, deși scara și nivelul de detaliu pot fi

[57] Directiva 2014/89/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 iulie 2014 de stabilire a unui cadru pentru amenajarea spațiului maritim (JO L 257, 28.8.2014, p. 135).

[58] Bulgaria, Irlanda, Polonia.

[59] Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (JO L 197, 21.7.2001, p. 30) și Directiva 2014/52/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014 de modificare a Directivei 2011/92/UE privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO L 124, 25.4.2014, p. 1).

diferite. De exemplu, proiectele care pot avea efecte semnificative asupra mediului sunt supuse unei evaluări a impactului asupra mediului înainte de a fi autorizate. Aceste evaluări ar putea contribui la evaluarea stării ecologice în temeiul DCSMM. Acest lucru poate fi la fel de relevant în cazul Directivei privind evaluarea strategică de mediu, care se concentrează pe planuri și programe la scară mai mare. Există în continuare posibilitatea de a obține un feedback mai bun prin intermediul acestor trei directive în ceea ce privește presiunile pentru obținerea unei stări ecologice bune, inclusiv în cazul activităților maritime și terestre.

3.6. Directiva-cadru privind deșeurile[60], Strategia UE pentru materialele plastice[61] și Directiva privind materialele plastice de unică folosință[62]

Directiva-cadru privind deșeurile prevede mecanisme importante pentru îndepărtarea acestora și îmbunătățirea calității apei, în conformitate cu cerințele DCSMM. Revizuirea recentă a acestei directive a adăugat trimiteri directe la efectele asupra mediului marin și, împreună cu DCSMM, stabilește obiectivul de a stopa generarea deșeurilor marine și obligă statele membre să ia măsuri practice pentru a opri producerea deșeurilor, inclusiv a celor marine. Prin urmare, obiectivele și măsurile stabilite prin Directiva-cadru privind deșeurile au o importanță directă pentru abordarea contaminanților marini. Întrucât unele dintre cerințele acesteia nu au fost încă transpuse de statele membre, deocamdată nu se pot trage concluzii cu privire la eficacitatea acestora în practică. În prezent, principala provocare este de a asigura punerea în aplicare pe deplin a directivei și de a preveni eliminarea deșeurilor (adesea netratate) prin depozitare, ceea ce poate fi o problemă în special în zonele de coastă.

Cunoștințele generate de DCSMM cu privire la deșeurile marine, micro-deșeuri și impactul acestora asupra vieții sălbatice, deși limitate, au susținut elaborarea Strategiei UE pentru materialele plastice, contribuind astfel la planul de acțiune pentru economia circulară. Un exemplu concret al contribuției DCSMM la monitorizarea Strategiei pentru materialele plastice este sprijinul oferit pentru noua Directivă privind materialele plastice de unică folosință și uneltele de pescuit. Prin activitățile prevăzute de DCSMM în ceea ce privește monitorizarea deșeurilor de pe plajă, Comisia a colectat suficiente date pentru a prezenta o evaluare a impactului și o propunere legislativă. De asemenea, DCSMM va ajuta substanțial la evaluarea eficacității acestei noi Directive privind materialele plastice și la monitorizarea altor acțiuni ale strategiei, de exemplu cuantificarea și cartografierea deșeurilor și a microplasticelor. Se preconizează că acest sprijin va continua în noul plan de acțiune privind economia circulară[63].

[60] Directiva (UE) 2018/851 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018 de modificare a Directivei 2008/98/CE privind deșeurile (JO L 150, 14.6.2018, p. 109).

[61] Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie europeană pentru materialele plastice într-o economie circulară (COM/2018/028 final).

[62] Directiva (UE) 2019/904 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iunie 2019 privind reducerea impactului anumitor produse din plastic asupra mediului (JO L 155, 12.6.2019, p. 1).

[63] Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Un nou Plan de acțiune privind economia circulară Pentru o Europă mai curată și mai competitivă [COM(2020) 98 final].

4. UN REZUMAT AL STĂRII MEDIULUI MARIN AL UE

Evaluarea inițială a apelor marine ale UE raportată de statele membre în 2012-2015 în conformitate cu DCSMM nu a oferit o bază de cunoștințe uniformă în toată Europa. Acest lucru a fost cauzat în principal de inconsecvența indicatorilor raportați pentru fiecare criteriu, de caracterul foarte eterogen al abordărilor metodologice și de lacunele în informațiile raportate. Pentru a îmbunătăți coerența și consecvența în rapoartele statelor membre, Comisia a adoptat o decizie revizuită în 2017 pentru stabilirea stării ecologice bune (a se vedea nota de subsol 15). O actualizare a evaluării inițiale urma să fie raportată până în octombrie 2018. Totuși, până în octombrie 2019, numai 14 state membre și-au prezentat rapoartele, iar dintre acestea 10 au raportat în formatul electronic convenit [SWD(2020) 60]. Prin urmare, acest rezumat se bazează pe informațiile compilate de Agenția Europeană de Mediu și de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene [astfel cum se prevede în SWD(2020) 61], pe lângă cele raportate de statele membre.

4.1. Ecosistemele marine amenințate

Pe parcursul primului ciclu al DCSMM, nu s-a stopat pierderea biodiversității în mările Europei[64]. Biodiversitatea ecosistemelor marine este încă vulnerabilă în mările Europei, iar starea bună a habitatelor și speciilor nu este asigurată. Unele populații marine și grupuri de specii sunt încă amenințate, inclusiv unele păsări marine (de exemplu, abundența a peste 25 % dintre speciile de păsări marine evaluate în Atlanticul de Nord-Est a scăzut considerabil), elasmobranhiile[65] (de exemplu, aproximativ 40 % din speciile mediteraneene sunt în scădere și pentru multe nu există date) sau unele cetacee[66] (de exemplu, marsuinii din Marea Baltică propriu-zisă cu o populație de câteva sute de exemplare). În Marea Mediterană și în Marea Neagră, cel puțin 87 % dintre speciile de pești și crustacee exploatate în scop comercial sunt pescuite în exces[67]. În general, populațiile de cetacee sunt fie în stare necunoscută, fie în stare proastă. Cefalopodele și reptilele sunt prea puțin monitorizate (de exemplu, 33 % dintre rapoartele referitoare la țestoasele marine din Directiva „Habitate” erau în stare de conservare nefavorabilă și 67 % în stare necunoscută).

Pe de altă parte, măsurile de gestionare existente și programele regionale comune din ultimele două decenii au reușit să reducă presiunile selectate și au contribuit la creșterea dimensiunii populației în cazul unor specii (de exemplu, unele populații de focă cenușie în toată Europa; peștele exploatat în scopuri comerciale în Atlanticul de Nord-Est). În prezent, 41 % din rezervele de pește și crustacee evaluate în Oceanul Atlantic de Nord-Est și în Marea Baltică se află în limite biologice sigure, iar acest procent crește considerabil atunci când se ia în considerare doar unul dintre cele două criterii (mortalitatea prin pescuit sau capacitatea de reproducere). Printre alte exemple de stabilizare sau recuperare se numără codalbii din Marea Baltică și focile-călugăr din unele părți ale Mării Mediterane.

[64] Declinul biodiversității marine în mările Europei este evidențiat în lucrarea „Mediul european – situația actuală și perspective 2020” (https://www.eea.europa.eu/soer-2020/intro), „Raportul de evaluare regională privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice pentru Europa și Asia Centrală” (https://ipbes.net/assessment-reports/eca); alte referințe și detalii sunt furnizate în SWD(2020) 61.

[65] Elasmobranhiile includ rechinii, calcanii și pisicile de mare.

[66] Cetaceele includ balenele, delfinii și marsuinii.

[67] Aceasta se bazează pe o analiză a 47 de stocuri care pot reprezenta jumătate din totalul stocurilor exploatate în scop comercial din zonă.

Habitatele de pe fundul mării se află sub presiune semnificativă la nivelul mărilor europene din cauza impactului cumulat generat de pescuitul demersal, de dezvoltarea zonelor costiere și de alte activități. Rezultatele preliminare ale unui studiu prezentat în documentul SWD(2020) 61 indică faptul că aproximativ 43 % din suprafața de platou continental/pante din Europa și 79 % din fundul mării din zonele de coastă sunt considerate a fi perturbate din punct de vedere fizic, în principal din cauza pescuitului cu traulul pe fundul mării. Este probabil ca un sfert din zona de coastă a UE să-și fi pierdut habitatele de pe fundul mării. Printre principalele activități raportate în temeiul DCSMM care au cauzat pierderi fizice ale habitatelor bentonice[68] se numără revendicarea terenurilor și apărarea împotriva inundațiilor, construcția porturilor, eliminarea deșeurilor solide, producția de energie regenerabilă și impacturile practicilor nedurabile în materie de acvacultură. Deteriorarea habitatelor bentonice este susceptibilă să influențeze speciile care depind direct sau indirect de acestea, inclusiv abundența speciilor exploatate în scopuri comerciale.

Deși starea generală a lanțurilor trofice din mările europene nu poate fi încă evaluată pe deplin, există numeroase exemple de asociații trofice[69] care prezintă tendințe de deteriorare în timp. Aceasta se referă în special la reducerea abundenței mai multor prădători importanți, precum păsările, rechinii și mamiferele marine. Există exemple de comunități marine care nu au abundența corespunzătoare pentru a-și păstra capacitatea productivă deplină, așa cum s-a observat pentru multe stocuri de pește și crustacee exploatate în scopuri comerciale din Marea Mediterană și Marea Neagră. Există, de asemenea, semnale ale unor schimbări în ceea ce privește mărimea și distribuția comunităților (reflectând un nivel trofic), cum ar fi, de exemplu, fitoplanctonul din Marea Baltică și speciile de zooplancton (copepode) în unele părți ale Atlanticului de Nord-Est.

În ceea ce privește disponibilitatea datelor, datele necesare evaluării stării sunt necorespunzătoare pentru majoritatea speciilor evaluate. Trebuie utilizate mai multe surse de informații care nu oferă întotdeauna o imagine armonizată la nivelul UE. Multe grupuri de specii sunt incluse în eșantion în proporții reduse și încă nu putem cuantifica complet impactul diferitelor activități umane asupra populațiilor marine sau asupra lanțului trofic în ansamblu. Este imperios să se îmbunătățească colectarea datelor și, dacă este posibil, să se completeze cu abordările bazate pe modelare. Ar trebui efectuate evaluări mai ample și mai regulate ale stocurilor de pește, în special, în Marea Mediterană, Marea Neagră și Macaronezia.

4.2. Principalele presiuni care afectează ecosistemele marine

4.2.1. Speciile neindigene

Există peste 1 200 de specii marine neindigene în mările Europei, iar numărul lor cumulat este în continuă creștere, deși rata de introducere pare să fi scăzut în ultimul deceniu. Cea mai mare parte a acestor specii apar în Marea Mediterană. Aproximativ 7 % dintre speciile marine neindigene sunt potențial invazive; impactul acestora asupra comunităților autohtone, ecosistemelor și serviciilor lor trebuie studiat în continuare. Principalele căi pentru introducerea acestor specii în mările Europei par a fi transportul maritim (49 %) și coridoarele marine și interioare, cum ar fi Canalul Suez (33 %). Sunt necesare măsuri pentru a aborda mai bine aceste căi principale de introducere și pentru a

[68] Habitate aflate pe fundul mării.

[69] O asociație trofică este un grup de specii care exploatează aceleași tipuri de resurse în moduri comparabile.

reduce la minimum numărul de specii nou introduse având în vedere specificitățile regionale. Este dificil de evaluat proporția de habitate și specii marine indigene care au fost afectate negativ de speciile neindigene. Cu toate acestea, creșterea rezistenței ecosistemelor marine ar putea evita influențele majore prin reducerea la minimum a condițiilor care pot face ca speciile neindigene să devină invazive (de exemplu, reducerea speciilor indigene și crearea de „nișe neocupate” în lanțul trofic sau impactul schimbărilor climatice).

4.2.2. Pescuit

De la începutul anilor 2000, o mai bună gestionare a stocurilor de pește și crustacee a contribuit la o scădere a presiunii exercitate de pescuit în Atlanticul de Nord-Est și în Marea Baltică și există semne de recuperare a capacității de reproducere a mai multor stocuri de pește și crustacee. În prezent, 41 % dintre stocurile de pește și crustacee evaluate în aceste două regiuni se află în limite biologice sigure[70], ceea ce înseamnă că numărul stocurilor aflate în limite biologice sigure aproape s-a dublat, de la 15 în 2003 la 29 în 2017. Mortalitatea prin pescuit în aceste regiuni este, în medie, aproape de nivelurile care pot genera producția maximă durabilă, dar este nevoie de îmbunătățiri suplimentare pentru ca toate stocurile să atingă niveluri ale mortalității prin pescuit care să poată asigura producția maximă durabilă, în conformitate cu obiectivele politicii comune în domeniul pescuitului.

În schimb, în Marea Mediterană și în Marea Neagră, situația rămâne critică; 87 % din stocurile evaluate sunt pescuite în exces și lipsesc în mod semnificativ cunoștințele despre presiunea exercitată de pescuit și capacitatea de reproducere. S-au înregistrat unele progrese, în special în ceea ce privește adoptarea primului plan multianual pentru vestul Mării Mediterane, care poate avea drept rezultat reducerea eforturilor cu până la 40 %.

Sunt necesare și alte măsuri urgente, iar succesul va depinde de disponibilitatea și calitatea informațiilor privind mediul marin, de angajamentul de a pune în aplicare recomandările științifice și de adoptarea corespunzătoare a măsurilor de gestionare. Multe stocuri sunt în continuare pescuite în exces și/sau în afara limitelor biologice sigure. Este clar că va fi necesară intensificarea eforturilor tuturor actorilor pentru a asigura gestionarea durabilă a stocurilor.

[70] Pe baza unei evaluări a aproximativ o treime din totalul stocurilor comerciale de pește/crustacee din zonă.

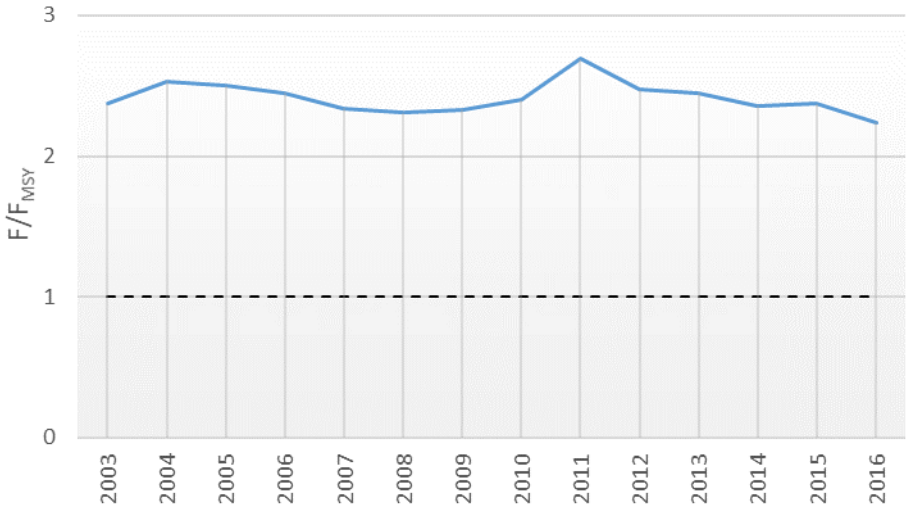

Figura 3: Tendința presiunii medii exercitate de pescuit asupra celor 47 de stocuri evaluate în Marea Mediterană și în Marea Neagră. Linia punctată reprezintă pragul de durabilitate sau producția maximă durabilă. Mortalitatea prin pescuit în regiunile Mării Mediterane și Mării Negre a rămas extrem de mare și practic neschimbată din 2003 până în prezent, ceea ce indică faptul că majoritatea stocurilor sunt pescuite în exces[71].

Poate fi necesar să se aibă în vedere acțiuni suplimentare pentru a atinge obiectivul de a proteja și conserva mai bine habitatele de pe fundul mării și de a reduce capturile accidentale din activitățile de pescuit. De exemplu, capturile accidentale ar trebui să reprezinte principala presiune pentru toate speciile amenințate de rechini, pisici de mare și vulpi de mare din mările Europei, unde sunt amenințate 32-53 % dintre toate speciile[72].

4.2.3. Eutrofizarea indusă de om

46 % din apele de coastă europene nu reușesc să ajungă la o stare ecologică bună[73]. Cu toate acestea, dimensiunea zonelor afectate este în scădere în unele țări. Marea Baltică este regiunea marină cu cea mai mare proporție de ape de coastă în care condițiile nutrienților reprezintă o problemă (58 %), în timp ce Marea Neagră este regiunea cu cea mai mare proporție de ape de coastă în care starea fitoplanctonului reprezintă o problemă (85 %). Eutrofizarea este prezentă și în sudul Mării Nordului, de-a lungul coastei de nord-vest a Franței și în vecinătatea gurilor de vărsare a fluviilor în Marea Mediterană.

În Marea Baltică și în Marea Neagră se observă zone întinse cu un nivel redus de oxigen, ca urmare a eutrofizării, a condițiilor naturale și a impactului schimbărilor climatice. Acest lucru are influențe semnificative asupra habitatelor bentonice și asupra lanțurilor trofice. Aporturile de nutrienți din surse punctuale din UE au scăzut semnificativ, deși aporturile provenite din surse difuze, adică pierderile din activitățile agricole, sunt încă prea mari. De asemenea, există o diferență mare de timp între reducerea efectivă a aporturilor de nutrienți și reducerea efectelor eutrofizării.

[71] Date de la Comitetul științific, tehnic și economic pentru pescuit (CSTEP), 2019 (http://dx.doi.org/10.2760/22641).

[72] Nieto et al., 2015 (https://www.iucn.org/ja/content/european-red-list-marine-fishes).

[73] https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/wise-wfd-3

Deşi eutrofizarea este un proces relativ bine studiat, armonizarea metodelor de monitorizare (din toate ţările, între zonele de coastă şi de mare, precum şi între abordările prevăzute în DCSMM şi cele prevăzute în Directiva-cadru privind apa) rămâne o problemă în multe regiuni.

4.2.4. Alterarea permanentă a condiţiilor hidrografice

Aproximativ 28 % din litoralul Europei este afectat de schimbări hidrografice permanente, inclusiv din cauza mişcării apei de mare, a salinităţii şi a modificărilor de temperatură a apei mării, ca urmare a activităţilor umane, cum ar fi dragarea, dezvoltarea infrastructurii, extragerea nisipului sau desalinizarea. Informaţiile din DCSMM despre tendinţele şi starea ecologică în ceea ce priveşte condiţiile hidrografice sunt, totuşi, prea limitate şi dispersate pentru a permite o evaluare adecvată la scară largă. Criteriile şi metodele utilizate nu sunt armonizate. Modificările directe şi indirecte ale variabilelor hidrografice cauzate de acţiunile omului, precum şi impactul acestora asupra habitatelor de pe fundul mării şi din coloana de apă nu sunt întotdeauna bine înţelese sau raportate în conformitate cu DCSMM. Dat fiind că o mare parte din activităţile umane direct responsabile de presiunile hidrografice se desfăşoară în apele de coastă, această problemă este strâns legată de Directiva-cadru privind apa.

4.2.5. Contaminanţi

Obiectivul ambiţios de reducere spre zero a poluării, în special prin prevenirea evacuării substanţelor nocive la sursă, reprezintă o prioritate pentru UE. Punerea în aplicare a măsurilor în cadrul diferitelor instrumente juridice de la nivel global şi de la nivelul UE pentru combaterea poluării chimice a dus la reducerea concentraţiilor şi a impactului unor substanţe periculoase în mediul marin, cum ar fi bifenilii policloruraţi (PCB), anumite pesticide organoclorurate şi compuşi antivegetativi pe bază de staniu, precum şi o reducere a apariţiei deversărilor de petrol[74]. Totuşi, aceste substanţe sunt foarte persistente şi, prin urmare, sunt încă prezente în mediul marin.

În general, Marea Baltică are o concentraţie relativ ridicată de mercur, agenţi bromuraţi de ignifugare şi izotop radioactiv Cs-137. În Atlanticul de Nord-Est, există încă îngrijorări în unele zone cu privire la nivelurile unor metale grele (cum ar fi mercur, cadmiu şi plumb), congeneri PCB şi hidrocarburi aromatice policiclice. În Marea Mediterană, există câteva puncte critice ale coastei care prezintă o contaminare cu plumb în biotă şi cu mercur în sedimente. Marea Neagră pare să aibă probleme de poluare cu poluanţi organici, cum ar fi pesticidele, PCB şi hidrocarburile aromatice policiclice şi unele metale grele. Este important de subliniat faptul că evaluările actuale se concentrează pe un număr limitat de contaminanţi şi că multe substanţe periculoase pentru mediu nu sunt monitorizate şi evaluate în mod regulat.

În ceea ce priveşte contaminanţii din fructele de mare, concentraţiile de metale grele, hidrocarburi aromatice policiclice, PCB şi dioxine ar trebui să fie sub nivelul maxim stabilit de legislaţia UE în domeniul alimentar[75]. Cu toate acestea, anumiţi peşti şi anumite produse pescăreşti din regiunea Mării Baltice depăşesc în mod regulat limitele

[74] Se depun în continuare eforturi suplimentare. De exemplu, statele membre ale UE şi Comisia au propus recent o modificare a Convenţiei Organizaţiei Maritime Internaţionale (OMI) privind controlul sistemelor antivegetative dăunătoare utilizate la nave, în vederea includerii controalelor asupra biocidului cibutrin, care este foarte toxic pentru alge, iarba de mare şi corali.

[75] Regulamentul (CE) nr. 1881/2006 al Comisiei din 19 decembrie 2006 de stabilire a nivelurilor maxime pentru anumiţi contaminanţi din produsele alimentare (JO L 364, 20.12.2006, p. 5).

maxime ale dioxinelor și PCB similare dioxinei, ceea ce a dus la interzicerea vânzării de somon în zonă. Pentru toate apele UE, sunt disponibile puține informații privind contaminanții sau substanțele nereglementate cu potențial de acumulare în pește și în fructe de mare utilizate pentru consumul uman. Cu toate acestea, datele recente arată o acumulare de reziduuri chimice din plastic[76] în majoritatea speciilor marine, inclusiv în produsele din pește și crustacee.

Trebuie îmbunătățită monitorizarea poluării maritime prin (i) extragerea mai eficace a datelor și prin rețelele de monitorizare comune (în special în Marea Mediterană și Marea Neagră) și prin (ii) abordări metodologice armonizate la scară regională.

4.2.6. Deșeurile marine

Deșeurile marine, direct legate de apariția deșeurilor în mediul terestru și fluvial, au beneficiat de o atenție substanțială și, pe baza evaluărilor făcute prin intermediul DCSMM și al convențiilor privind mările regionale, aceasta a dus la o pregătire rapidă a acțiunilor legislative la nivelul UE împotriva materialelor plastice de unică folosință și deșeurilor legate de pescuit, precum și la o revizuire a Directivei privind instalațiile portuare de preluare pentru predarea deșeurilor provenite de la nave[77]. Prezența deșeurilor a fost confirmată în toate sectoarele mediului marin (linia de coastă, coloana de apă și fundul mării). Articolele din plastic reprezintă cele mai multe deșeuri marine. De exemplu, produsele din plastic de unică folosință reprezintă 50 % din totalul deșeurilor de pe plajele europene în funcție de număr, iar uneltele de pescuit care conțin materiale plastice reprezintă încă 27 % din totalul deșeurilor. Ingestia elementelor de plastic de către speciile marine este de asemenea răspândită în mările europene. De exemplu, 93 % dintre păsările din genul fulmarus evaluate în Atlanticul de Nord-Est ingeraseră plastic, iar 85 % dintre țestoasele evaluate în Marea Mediterană ingeraseră deșeuri.

Deși nu se efectuează o monitorizare periodică la nivel regional, toate studiile științifice indică existența unor cantități considerabile de micro-deșeuri în apa de mare. În cadrul noului plan de acțiune pentru economia circulară, sunt planificate acțiuni specifice la nivelul UE pentru a reduce nivelul de microplastice adăugate în mod intenționat în produse, micro-deșeurile derivate din degradarea macro-deșeurilor și scurgerile de microplastice din produse (cum ar fi anvelope și materiale textile) pe parcursul utilizării lor și din granule de plastic din preproducție.

Statele membre pun în aplicare planuri de acțiune la nivel regional împotriva deșeurilor marine, precum și numeroase acțiuni la nivel național. Evaluările cantității de deșeuri și înțelegerea căilor de introducere sunt încă în curs și nu există suficiente măsuri specifice de combatere a surselor majore. În Europa, există lacune semnificative în ceea ce privește datele referitoare la deșeurile de pe fundul mării, din stratul de suprafață și din coloana de apă, precum și în ceea ce privește datele referitoare la micro-deșeuri și la efecte asupra speciilor marine (în special prinderea). DCSMM abordează nevoia urgentă de a coordona metodologiile de monitorizare la nivel național, regional și UE.

[76] Contaminanții chimici, în special aditivii din plastic, pot reprezenta un risc ecotoxicologic cu efecte asupra organismelor marine și transferuri către acestea (de exemplu, Hermabessiere et al. 2017, http://dx.doi.org/10.1016/j.chemosphere.2017.05.096).

[77] Directiva (UE) 2019/883 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind instalațiile portuare de preluare pentru predarea deșeurilor provenite de la nave, de modificare a Directivei 2010/65/UE și de abrogare a Directivei 2000/59/CE.

4.2.7. Zgomotul subacvatic

Eforturile la nivelul UE s-au concentrat pe identificarea distribuției spațiale și a surselor de zgomot subacvatic ca primă etapă pentru a deduce potențiala expunere a ecosistemelor marine la această presiune. Deși sunt disponibile câteva hărți acustice subacvatice, evaluările stării sunt foarte rare[78]. Activitățile de cercetare demonstrează că expunerea la zgomotul subacvatic poate provoca mai multe tipuri de efecte adverse asupra animalelor marine, de la schimbări de comportament până la moartea acestora.

Traficul maritim este considerat principala sursă de zgomot subacvatic continuu. Cea mai mare intensitate a transportului maritim este pe coridoarele principale de transport și în apropierea porturilor. Marea Mediterană are cea mai mare suprafață cu trafic foarte ridicat (27 % din suprafața mării), urmată de Marea Baltică (19 % din suprafața mării). Zgomotul subacvatic impulsiv, care de obicei provine din activități precum cercetarea marină, platformele energetice offshore sau operațiunile de construcție, este restrâns din punct de vedere spațial (se înregistrează probabil pe 8 % din suprafața marină a UE), dar există încă pe suprafețe mari din Marea Baltică, în zona centrală a Mării Mediterane și Levantine, în Marea Nordului, Mările Celtice, Marea Balearelor și Marea Adriatică. Două registre de surse de zgomot impulsiv au fost stabilite pentru țările din nordul și, respectiv, sudul UE. Cu toate acestea, există mari lacune în ceea ce privește monitorizarea și cunoștințele.

Dat fiind faptul că este de așteptat ca majoritatea activităților umane care provoacă zgomot subacvatic continuu și impulsiv să se intensifice în viitor, este probabil ca și presiunea rezultată din zgomotul subacvatic să crească. Pentru a reduce la minimum impactul acestora, ar trebui avută în vedere limitarea sau compensarea emisiilor de zgomot subacvatic într-o etapă timpurie atunci când se intenționează să se implementeze tehnologia sau activitatea industrială relevantă (de exemplu, coridoarele de transport maritim, parcurile eoliene). Unii experți recomandă să se elaboreze calendare spațiale și temporale.

De asemenea, ar trebui luate în considerare alte forme de energie, cum ar fi lumina sau căldura. Anumite state membre chiar au abordat această situație în strategiile lor, dar trebuie depuse mai multe eforturi pentru o abordare mai strategică a acestor presiuni.

5. PRINCIPALELE PROVOCĂRI ȘI SUGESTII PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA PUNERII ÎN APLICARE A DCSMM[79]

5.1. Determinări mai consecvente și ambițioase ale „stării ecologice bune”

Starea ecologică bună reprezintă obiectivul general al DCSMM. Directiva obligă statele membre să o definească la nivelul regiunii sau al subregiunii, iar decizia din 2017 prevede specificații pentru aceasta în funcție de criterii. Doar 8 % dintre primele definiții ale stării ecologice bune raportate de statele membre au fost evaluate ca fiind corespunzătoare [SWD(2020) 61]. Definițiile tind a fi calitative, nereușind să stabilească obiective clare; astfel, cele mai multe dintre ele nu conțineau detalii cantitative care să permită măsurarea progreselor în mod clar. Lipsea, de asemenea, în general, coerența în

[78] Un exemplu este HELCOM, 2019 (http://www.helcom.fi/Lists/Publications/BSEP167.pdf).

[79] În conformitate cu articolul 20 alineatul (3) litera (c) din DCSMM.

cadrul aceleiași regiuni sau subregiuni marine. Determinările stării ecologice bune trebuie să fie mai măsurabile, mai coerente la nivel regional și mai ambițioase[80].

Dacă este pusă în aplicare pe deplin, Decizia revizuită privind starea ecologică bună reprezintă un pas îndrăzneț și important pentru determinarea stării ecologice bune utilizând o abordare comună (de exemplu, stabilirea listelor de specii, a scărilor de evaluare și a valorilor-prag). Unele state membre și-au intensificat eforturile și au dat dovadă de un nivel de ambiție mai ridicat. Totuși, proiectele finanțate în vederea sprijinirii punerii în aplicare a DCSMM și unele discuții în cadrul convențiilor privind mările regionale arată că, exceptând câteva cazuri limitate, nu există încă o înțelegere regională comună a ceea ce constituie o stare ecologică bună[81]. Deși Comisia nu și-a încheiat încă evaluarea oficială a informațiilor recent raportate, analiza inițială indică faptul că există încă variații considerabile în ceea ce privește determinările privind starea ecologică bună raportate în 2018; cu toate acestea, unele convenții privind mările regionale au făcut progrese notabile în definirea indicatorilor comuni cu anumite valori-prag convenite la nivel regional. Deși strategia comună de punere în aplicare urmărește consecvența în punerea în aplicare a directivei, statele membre au flexibilitatea de a defini obiectivele pe termen lung și obiectivele pe termen scurt care sunt adecvate contextului și regiunii lor. Decizia din 2017 obligă statele membre să definească anumite valori-prag mai degrabă la nivelul Uniunii decât prin intermediul structurilor regionale. Activitățile în acest sens au început pe parcursul primului ciclu de punere în aplicare. Dar chiar și în acest caz, încercările de până acum de a defini valorile-prag au arătat că există o ambiguitate a conceptului: deși o stare ecologică bună trebuie să fie ambițioasă, deoarece ar trebui să reflecte o definiție comună a ceea ce dorim să obținem pentru mările noastre, stabilirea unui termen limită (2020 în actuala directivă) împiedică statele membre să accepte o definiție ambițioasă a stării ecologice bune.

5.2. Asigurarea eficacității măsurilor

Statele membre au depus eforturi semnificative pentru dezvoltarea primelor programe de măsuri prevăzute în DCSMM prin integrarea diferitelor politici naționale, europene și internaționale și prin acoperirea lacunelor existente cu noi măsuri eficiente din punctul de vedere al costurilor. Acestea au raportat un număr total de 4 653 de măsuri. În general, 79 % dintre măsurile raportate au fost măsuri tehnice sau de reglementare directe (care pot avea efecte imediate asupra presiunilor), în timp ce restul au fost acțiuni de sprijin mai indirecte. Cu toate acestea, prin măsurile adoptate nu se acoperă corespunzător toate presiunile asupra mediului marin, întrucât doar 53 % dintre programele evaluate (în funcție de descriptor și de fiecare stat membru) par adecvate pentru a face față presiunilor existente [tabelul 12 și figura 8 din SWD(2020) 61].

De asemenea, statele membre au considerat că este greu de evaluat care va fi efectul diferitelor măsuri pe care le-au pus în aplicare asupra mediului marin. Acest lucru se

[80] În conformitate cu acest obiectiv, Comitetul Regiunilor a cerut o schimbare radicală la nivel politic, observând lipsa de ambiție și coerență a obiectivelor stabilite de statele membre, motiv pentru care este foarte greu de știut ce rămâne de făcut pentru îndeplinirea obiectivului (Comitetul Regiunilor, a 112-a sesiune plenară din 3-4 iunie 2015, Avizul „O mai bună protecție a mediului marin”, adoptat în unanimitate).

[81] Având în vedere că directiva este o directivă-cadru și faptul că datele necesare pentru a evalua dacă respectarea termenului limită pentru starea ecologică bună din 2020 vor fi raportate abia la următoarea actualizare a evaluărilor (până în 2024), Comisia nu a lansat, până acum, nicio acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor cu privire la realizarea obiectivului sau lipsa de cooperare în elaborarea definițiilor regionale sau subregionale ale stării ecologice bune.

datorează, în parte, faptului că este dificil să se estimeze momentul în care o măsură individuală va produce efecte și implicațiile practice depline ale acesteia, cu atât mai puțin beneficiile cumulate ale unui set întreg de măsuri. Cu toate acestea, atunci când se poate stabili o legătură clară de cauzalitate între presiuni și măsuri, este posibil să se identifice efectele specifice ale politicilor UE relevante (de exemplu, Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale, Directivele „Păsări” și „Habitate”, Directiva privind emisiile industriale), care au fost, de asemenea, citate ca măsuri în contextul DCSMM.

Conform raportării în curs a progreselor în materie de punere în aplicare a măsurilor legate de DCSMM transmise până în prezent de 17 state membre[82], 16 % dintre noile măsuri au fost finalizate, în timp ce 56 % sunt raportate ca fiind în grafic. Întârzierile par a fi în principal cauzate de probleme de finanțare, tehnice sau administrative naționale.

Unele dintre aspectele nesoluționate pentru al doilea ciclu de punere în aplicare sunt: (i) axarea pe furnizarea de răspunsuri adecvate la presiunile esențiale din fiecare (sub)regiune care împiedică statele membre să atingă o stare ecologică bună, (ii) convenirea asupra nivelului de detaliu/agregare a măsurilor care trebuie raportate și axarea pe efectele preconizate ale acestora în vederea reducerii presiunilor și a impactului acestora, (iii) o evaluare mai bună a eficienței și eficacității măsurilor în îndeplinirea obiectivelor de mediu și a stării ecologice bune[83], în special prin modelarea integrată sau conectarea cu programele de monitorizare și (iv) îmbunătățirea coerenței între măsurile UE, regionale și naționale și în cadrul acestora, în colaborare, pe cât posibil, cu statele membre pentru a realiza mai mult cu mai puține resurse.

[82] Bulgaria, Cipru, Grecia, Italia, Malta și Portugalia încă nu au trimis rapoartele în temeiul articolului 18 din DCSMM (situație valabilă la sfârșitul lunii octombrie 2019).

[83] Unii deputați în Parlamentul European au regretat că nu a existat mai mult control din partea Comisiei Europene cu privire la modul în care ar trebui să se efectueze monitorizarea (reuniunea din 24 aprilie 2017 a Comisiei pentru mediu, sănătate publică și siguranță alimentară a Parlamentului European, punctul 5 de pe ordinea de zi). Începând cu anul 2014, recomandările au fost urmate și s-au depus eforturi suplimentare pentru consolidarea cooperării regionale.

Presiunile majore invocate de statele membre în strategia comună de punere în aplicare dintr-o perspectivă (sub)regională:

- Marea Baltică: eutrofizarea, degradarea fundului mării, capturile accidentale;
- Marea Nordului: deșeurile, pescuitul (inclusiv degradarea fundului mării), eutrofizarea, impacturile cumulate asupra speciilor extrem de mobile;
  - ↳ Golful Biscaya și Coasta Iberică, Macaronezia și Mările Celtice: deșeurile, speciile neindigene, pescuitul (local);
- Marea Mediterană: pescuitul excesiv, speciile neindigene, deșeurile, impactul cumulat asupra speciilor extrem de mobile;
  - ↳ alte presiuni relevante la nivel local, cum ar fi eutrofizarea în Marea Adriatică și zgomotul impulsiv în Marea Mediterană occidentală;
- Marea Neagră: contaminanții, zgomotul subacvatic, degradarea fundului mării, pescuitul excesiv;
- Schimbările climatice reprezintă o preocupare pentru toate regiunile.

5.2.1. Relevanța măsurilor de protecție spațială

Dintre cele aproximativ 4 700 de măsuri raportate de statele membre în conformitate cu DCSMM, 246 erau măsuri de protecție spațială. Acestea au dublat spațiul desemnat ca zone marine protejate în Europa începând cu 2012, atingând o acoperire de peste 10 % a apelor și îndeplinind angajamentele globale. În ciuda acestui fapt, aceste măsuri sunt distribuite în mod inegal între regiuni și zone de adâncime [a se vedea SWD(2020) 61)]. DCSMM solicită constituirea unei rețele coerente și reprezentative de zone protejate pentru a pune capăt pierderilor în materie de biodiversitate și pentru a consolida rezistența mediului marin, în special în ceea ce privește schimbările climatice. Zonele marine protejate eficace (adică siturile protejate și gestionate în mod eficace) pot evita de fapt pierderea și degradarea speciilor și a habitatelor, pot genera un efect de propagare care să sporească biomasa speciilor exploatate în scopuri comerciale, pot sechestra carbon organic și anorganic, contribuind la atenuarea schimbărilor climatice, pot spori protecția zonelor costiere ca instrument important de adaptare, pot consolida rezistența ecosistemului în fața speciilor invazive sau a încălzirii globale, pot capta sau dilua poluanții, cum ar fi excesul de nutrienți, pot stimula activitățile turistice și recreative durabile și pot constitui refugii inestimabile pentru cercetare și inovare tehnică.

Cu toate acestea, multe dintre zonele marine protejate din Europa nu sunt încă gestionate în mod corespunzător și nu pot fi evaluate din perspectiva coerenței și a eficacității deoarece lipsesc instrumentele și fluxurile de date adecvate. În contextul UE[84], principalele provocări în calea transformării rețelelor de zone marine protejate în instrumente de conservare eficace sunt: (i) crearea unor rețele de situri protejate

[84] Desemnarea și gestionarea zonelor marine protejate din UE sunt impuse de Directivele „Păsări” și „Habitate” și de DCSMM și sunt susținute de obiectivele Strategiei UE în domeniul biodiversității. Alte politici, precum Directiva privind amenajarea spațiului maritim și politica comună în domeniul pescuitului, contribuie la gestionarea coerentă a acestora.

importante din punct de vedere ecologic la scară (sub)regională, ceea ce în unele regiuni implică extinderea acoperirii și a dimensiunii minime a siturilor protejate; (ii) creșterea proporției de zone protejate strict sau cu interdicție de captură și îmbunătățirea activităților de aplicare a legii și de control pentru a preveni existența „zonelor protejate doar pe hârtie”; (iii) punerea în aplicare a planurilor de gestionare eficace cu măsuri adaptate și resurse corespunzătoare în fiecare zonă protejată. Noua strategie pentru biodiversitate până în 2030[85], cu propunerile sale de protejare și restaurare a ecosistemelor marine, reprezintă un progres major în această direcție.

5.3. Eficientizarea punerii în aplicare

5.3.1. Complexitate

Dat fiind că DCSMM stabilește un obiectiv amplu și o viziune holistică, este evident că sunt necesare cunoștințe, evaluări și raportări cuprinzătoare, iar atât statele membre, cât și serviciile Comisiei se angajează să răspundă acestor nevoi. Primul ciclu de punere în aplicare a fost deosebit de solicitant pentru toți actorii implicați în strategia comună de punere în aplicare, deoarece fiecare etapă a fost discutată, definită, raportată și evaluată pentru prima dată. Majoritatea membrilor strategiei comune de punere în aplicare indică faptul că principalele provocări sunt punerea în aplicare corespunzătoare a directivei, lipsa resurselor (în principal a resurselor umane și a timpului necesar), recuperarea lentă a ecosistemelor marine și lipsa de voință politică. Întârzierile repetate în transmiterea rapoartelor de către statele membre și acțiunile aferente în constatarea neîndeplinirii obligațiilor[86] lansate în temeiul directivei demonstrează cât de dificil este pentru statele membre să îndeplinească cerințele. Deși se preconizează că acest proces se va îmbunătăți în ciclurile următoare, întrucât raportarea ar trebui să fie mult mai ușoară și mai clară acum, există încă anumite probleme specifice care ar putea fi soluționate pentru a eficientiza procesul de punere în aplicare.

Primul ciclu a arătat că resursele dedicate punerii în aplicare a DCSMM nu par să corespundă nevoilor de punere în aplicare corespunzătoare a directivei, chiar dacă o mare parte a punerii în aplicare este susținută de alte politici. Printre ideile de consolidarea a acestor resurse se numără implicarea anumitor sectoare ale industriei în monitorizarea impactului acestora, corelarea procesului de amenajare a spațiului maritim pentru a asigura un echilibru corect între economia albastră și durabilitate, o mai bună valorificare a sistemelor de observare coordonate prin programe de cercetare (de exemplu, Orizont 2020) și produsele dezvoltate la nivelul UE (de exemplu, Copernicus) și îndemnarea statelor membre să exploateze pe deplin Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime[87] pentru a finanța dezvoltarea și punerea în aplicare a strategiilor naționale.

---

[85] Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 - Readucerea naturii în viețile noastre (COM/2020/380 final).

[86] Din 2012, 52 de proceduri-pilot și în constatarea neîndeplinirii obligațiilor au fost inițiate împotriva statelor membre pentru întârzieri în prezentarea rapoartelor.

[87] Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime sprijină punerea în aplicare a politicii comune în domeniul pescuitului și a politicii maritime integrate, inclusiv a pilonului său de mediu, DCSMM. Fondul promovează activități de pescuit și acvacultură durabile și eficiente din punctul de vedere al resurselor, prin sprijinirea, printre altele, a unor măsuri de conservare mai bine integrate, a unui control și a unei aplicări îmbunătățite, a unei mai bune colectări a datelor și a cunoștințelor marine consolidate.

DCSMM este incontestabil un cadru complex care va fi în curând revizuit (începând din acest an) în cadrul unei evaluări legislative. Primul ciclu de punere în aplicare a necesitat ca toți actorii implicați să înțeleagă legăturile dintre diferitele elemente ale strategiilor. Acest lucru nu a fost întotdeauna clar. De exemplu, deseori, statele membre nu au reușit să facă distincția între ținte și determinările unei stări ecologice bune. Acestea nu și-au corelat țintele cu măsurile, astfel încât să aibă o evidență măsurabilă a modului în care înregistrează progrese în sensul atingerii unei stări ecologice bune. De asemenea, nici programele de monitorizare nu au fost întotdeauna corelate cu țintele și, deoarece au fost instituite înainte de măsuri, legăturile dintre cele două nu au fost nici ele optime. Progresele înregistrate în vederea stabilirii valorilor-prag pentru determinarea unei stări ecologice bune au fost până în prezent lente, iar statele membre par reticente să stabilească niveluri ambițioase, deoarece acest lucru le-ar împiedica să atingă o stare ecologică bună în termenul stabilit în directivă. În SWD(2020) 62, Comisia analizează aceste aspecte transversale.

5.3.2. Termene

Directiva lasă loc de incertitudini în ceea ce privește termenele de raportare, deoarece impune termene fixe pentru transmiterea diferitelor părți ale strategiilor naționale marine[88], dar termene variabile pentru consultare, publicare sau evaluarea progreselor în punerea în aplicare[89]. Această situație a fost rezolvată prin încheierea unui acord cu statele membre în cadrul strategiei comune de punere în aplicare, prin care s-a stabilit să se utilizeze termene fixe. De asemenea, termenul limită pentru obținerea unei stări ecologice bune până în 2020 în temeiul articolului 1 nu este aliniat în mod specific la ciclurile de raportare, deoarece evaluarea progresului înregistrat în direcția acestui obiectiv, pe baza datelor de monitorizare până în 2020 și ulterior, va fi raportată abia în 2024. În mod similar, data publicării prezentului raport de punere în aplicare, stabilită de directivă, nu a oferit posibilități realiste pentru a ține seama pe deplin de informațiile raportate în 2018 cu privire la evaluarea mediului marin, definițiile privind starea ecologică bună și obiectivele de mediu sau cu privire la progresele înregistrate în punerea în aplicare a programelor de măsuri. De asemenea, este necesar să se țină seama de potențialele întârzieri, întrucât punerea în aplicare a măsurilor specifice nu poate duce întotdeauna imediat la recuperarea mediului marin.

Deși UE a sincronizat deja ciclul de șase ani de gestionare și raportare în cadrul politicii privind apa și mediul marin, o sincronizare suplimentară cu ciclul pentru raportarea privind natura – în esență o întârziere de 1 an – ar putea fi benefică pentru evaluări și le-ar putea spori eficiența.

5.3.3. Raportare

Exercițiile de raportare sunt foarte solicitante, din cauza sferei ample de aplicare a directivei și a frecvenței raportării (trei rapoarte principale în ciclul de șase ani). Autoritățile competente și Comisia sunt presate de angajamente succesive de raportare și, respectiv, de evaluare, fără a avea timp sau resurse suficiente pentru a reflecta în mod adecvat la fiecare etapă și la discuțiile strategice înainte de a începe etapa următoare. Faptul că un număr semnificativ de state membre raportează cu întârziere încetinește, de asemenea, procesul [a se vedea nota de subsol 8 și SWD(2020) 60], ceea ce are un efect

[88] Conform articolului 5 alineatul (2) și articolului 17 alineatul (2) din DCSMM.

[89] Prin dispozițiile articolului 17 alineatul (3), ale articolului 18 și ale articolului 19 alineatul (3) din DCSMM.

negativ asupra finalizării evaluărilor de către Comisie. Aceasta înseamnă că feedbackul către statele membre este întârziat, ajungând adesea prea târziu pentru a putea fi luat în considerare în rapoartele ulterioare.

Statele membre investesc foarte mult în rapoarte în format text pentru procesele lor naționale și consultările publice. Raportarea electronică este, însă, esențială în prezent pentru a colecta informații comparabile și în timp util din întreaga UE. Cadrul se bazează pe informațiile raportate din evaluările naționale, însă dacă s-ar utiliza noile tehnologii de monitorizare s-ar putea obține o imagine mai exactă asupra stării reale a mărilor și a progreselor înregistrate în sensul atingerii unei stări ecologice bune. În plus, pe parcursul primului ciclu al DCSMM, rapoartele în format text și cele în format electronic nu au fost întotdeauna echivalente. Unele state membre pot utiliza rapoartele conform convențiilor privind mările regionale, dar formatul acestora nu este pe deplin aliniat la nevoile de raportare electronică.

Comisia și Agenția Europeană de Mediu depun eforturi pentru îmbunătățirea și digitalizarea instrumentelor de raportare, astfel încât informațiile din convențiile privind mările regionale, din alte politici ale UE sau din rapoartele anterioare să poată fi transferate fără probleme către rapoartele întocmite în temeiul DCSMM. Incoerențele dintre ceea ce se raportează în format electronic și rapoartele statice în format text, care par să fie preferate de unele state membre, ar trebui eliminate, deoarece împiedică procesul general. DCSMM se îndreaptă către o publicare eficientă și transparentă a informațiilor pe portalul web WISE Marine[90], odată cu publicarea tablourilor de bord centralizate și a datelor raportate la nivel național.

5.4. O mai mare integrare a politicilor

Astfel cum s-a menționat deja în secțiunea privind eficacitatea, DCSMM integrează, dar nu reglementează în mod specific toate activitățile care afectează ecosistemele marine (de exemplu, pescuitul, transportul maritim, activitățile de extracție a petrolului și a gazelor în larg, energiile din surse regenerabile). Nu este surprinzător că aproximativ 75 % dintre măsurile prevăzute în DCSMM provin din alte cadre legislative. Prin urmare, eficientizarea și coordonarea cu alte politici sectoriale sunt esențiale pentru atingerea obiectivelor DCSMM, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. Deși are în comun cu DCSMM principiul fundamental al durabilității, dacă nu este pusă în aplicare într-un mod durabil, strategia de creștere albastră[91] poate fi oarecum în contradicție cu măsurile prevăzute în DCSMM pentru atingerea unei stări ecologice bune, în special din perspectiva extinderii potențiale a activităților maritime, precum energia offshore și acvacultura. Pentru a se asigura că extinderea activităților tradiționale sau desfășurarea de noi activități economice nu exercită presiuni suplimentare asupra mediului marin, UE și statele sale membre trebuie să stabilească legături mai solide, fundamentate științific, între DCSMM și politicile care reglementează activitățile maritime, precum Directiva privind amenajarea spațiului maritim, politica comună în domeniul pescuitului, inițiativele legate de energie[92], politica în domeniul transportului maritim sau orice alte

[90] https://water.europa.eu/marine

[91] Comunicare a Comisiei: Inovarea în economia albastră: exploatarea potențialului mărilor și oceanelor noastre de a genera creștere economică și locuri de muncă, COM(2014) 254/2.

[92] Printre altele, Directiva 2013/30/UE privind siguranța operațiunilor petroliere și gaziere offshore; Directiva 2009/28/CE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile; Regulamentul (UE) 2015/757 privind monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de dioxid de carbon generate de transportul maritim.

activități (de exemplu, acvacultură, desalinizare, gestionarea deșeurilor). Aceste activități au roluri importante de jucat în transformarea societății și a economiei noastre într-un sistem durabil și un continent fără emisii de dioxid de carbon, obiectiv stabilit în Pactul verde european[93]. Parcurile eoliene offshore sunt necesare pentru a pune capăt dependenței de combustibilii fosili. Acvacultura durabilă asigură securitatea alimentară și o dietă durabilă, evitând totodată presiunile mai mari provocate de utilizarea terenurilor. Viitoarea strategie eoliană offshore și Orientările strategice revizuite pentru dezvoltarea durabilă a acvaculturii în UE, care urmează să fie adoptate în 2020, vor contribui la acest obiectiv și ar trebui să includă toate aspectele de mediu relevante. Aceste extinderi nu pot avea loc cu prețul erodării rezistenței ecosistemului marin, ceea ce ar avea un efect negativ asupra rezistenței generale a planetei la impactul schimbărilor climatice.

Membrii strategiei comune de punere în aplicare a DCSMM au identificat necesitatea de a lucra mai mult la nivel de grupuri și sectoare cu privire la problemele transversale, cum ar fi relațiile activități-presiune-stare și schimbările climatice, pentru a obține o stare ecologică bună.

Decizia din 2017 specifică modul în care evaluările mediului marin ar trebui să fie corelate cu standardele și procesele din alte acte legislative ale UE. Toate statele membre și-au corelat cea mai mare parte a programelor de monitorizare și a programelor de măsuri cu alte acte legislative, în mare parte legate de mediu (respectiv Directiva-cadru privind apa, Directivele „Păsări” și „Habitate”). Cu toate acestea, evaluările și analizele științifice ale Comisiei arată că integrarea politicilor nu se realizează încă la nivel operațional (de exemplu, integrarea datelor, planificarea monitorizării, determinarea evaluărilor) și sunt necesare mai multe eforturi pentru exploatarea sinergiilor, armonizarea proceselor și, în cele din urmă, economisirea resurselor. Secțiunea 3 din prezentul raport indică potențiale subiecte care ar putea fi mai bine corelate sau coordonate între politicile UE.

Un caz deosebit de important este legătura dintre DCSMM și politica privind schimbările climatice. Oceanele constituie o componentă majoră a sistemului climatic care stochează CO_2 antropic și o cantitate de căldură mult mai mare decât atmosfera, acționând ca absorbante majore de carbon și determinând circulația căldurii pe Pământ. Prin urmare, oceanele pot avea efecte dramatice asupra climei globale și invers. Conform raportului publicat recent de Grupul interguvernamental privind schimbările climatice (IPCC) referitor la oceane și criosferă într-un climat în schimbare[94]: (i) din 1993, rata încălzirii oceanelor a crescut de peste două ori și afectează deja întreaga coloană de apă; (ii) oceanul a preluat între 20-30 % din totalul emisiilor antropice de CO_2 începând cu anii 1980, provocând o acidificare și mai mare a oceanelor; (iii) oceanul pierde oxigen, iar zonele cu un nivel redus de oxigen s-au extins; și (iv) începând cu 1982, valurile de căldură marine și-au dublat frecvența și au devenit mai lungi și mai intense. Aceste schimbări oceanografice pot avea consecințe dramatice asupra biodiversității marine și a rezistenței ecosistemelor. Toate ecosistemele marine evaluate în raportul IPCC prezintă un risc ridicat de a fi afectate de tendințele climatice.

În ciuda relevanței sale, legătura dintre DCSMM și schimbările climatice, atât la nivel de monitorizare, cât și la nivelul elaborării politicilor, nu este evidentă. Statele membre au evidențiat impactul cauzat de schimbările climatice și de acidificarea oceanelor ca fiind

[93] De exemplu, Comisia a propus, în Comunicarea privind Pactul verde, extinderea comercializării certificatelor de emisii la sectorul maritim.

[94] IPCC, 2019 (https://www.ipcc.ch/srocc/home/)

probleme transfrontaliere importante, care sunt abordate direct sau indirect prin programele de monitorizare din cadrul DCSMM. Cu toate acestea, temele majore precum monitorizarea acidificării oceanelor în mările europene și impactul valurilor de căldură asupra biodiversității marine nu sunt bine stabilite.

5.5. Consolidarea cooperării regionale

Cooperarea regională s-a îmbunătățit de la adoptarea DCSMM, dar este necesară o cooperare mai strânsă pentru a obține coerența deplină la nivel regional a strategiilor marine [a se vedea SWD(2020) 60]. În ceea ce privește cele trei etape principale ale punerii în aplicare a directivei: (a) Comisia a recomandat statelor membre să utilizeze mai multe standarde care decurg din legislația UE sau indicatorii regionali comuni pentru evaluarea stării apelor lor marine; (b) nivelul de coerență regională a programelor de monitorizare ale UE a fost considerat moderat până la ridicat, cu excepția Mării Mediterane, unde a fost mai scăzut; și (c) nivelul de coerență generală a programelor de măsuri a fost moderat în toate regiunile și ridicat în Marea Neagră. În consecință, eforturile de reducere a presiunilor principale care afectează fiecare (sub)regiune ar trebui să fie mai bine coordonate.

O analiză preliminară a informațiilor raportate în 2018 arată că, tot în al doilea ciclu, există discrepanțe mari între statele membre învecinate în ceea ce privește elementele utilizate pentru evaluarea stării ecosistemelor marine. Statele membre ar putea utiliza mai mult rezultatele obținute prin convențiile privind mările regionale atunci când acestea sunt compatibile cu cerințele DCSMM. Trebui remarcat că aceste convenții integrează acțiunile țărilor vecine (din afara UE) și contribuie la consolidarea capacităților. Cu toate acestea, atunci când convențiile privind mările regionale nu sunt în măsură să acopere nevoile DCSMM, statele membre ar trebui să își dezvolte propriile strategii de coordonare transfrontalieră și regională în conformitate cu directiva. Scopul final este ca UE să se îndrepte către o protecție a mediului marin mai eficientă, mai armonizată și cu un raport cost-eficacitate mai bune. Valorile-prag de la nivel regional ar trebui să fie determinate în conformitate cu decizia Comisiei din 2017.

5.6. Asigurarea disponibilității și a comparabilității datelor

În evaluarea inițială a DCSMM din 2012, starea a 80 % dintre specii și habitate, precum și a 40 % din stocurile comerciale de pește a fost catalogată drept „necunoscută”[95]. Lipsa datelor se datorează, în unele cazuri, unui veritabil deficit de cunoștințe (de exemplu, un singur stat membru a putut raporta date și defini o valoare de referință a zgomotului subacvatic în 2012), dar în alte cazuri acestea ar putea fi îmbunătățite prin reutilizarea informațiilor existente (de exemplu, pentru a măsura eutrofizarea, mai puțin de 40 % dintre statele membre au utilizat pragurile pentru concentrația de clorofilă «A» definită în exercițiul de intercalibrare din Directiva-cadru privind apa)[96]. În ultimii ani, contribuțiile proiectelor de cercetare care sunt integrate în mod explicit în DCSMM și nevoile în materie de politici au constituit un sprijin major (de exemplu, INDICIT[97] pentru dezvoltarea bazelor de date comune și a protocoalelor de monitorizare a ingerării de deșeuri de către țestoase și MISTIC SEAS II[98] pentru alinierea evaluării biodiversității

[95] https://water.europa.eu/marine/topics/state-of-marine-ecosystem

[96] Palialexis et al., 2014 (https://doi.org/10.2788/64014).

[97] https://indicit-europa.eu/

[98] http://mistic-seas.madeira.gov.pt/en/content/mistic-seas-2

marine în Macaronezia). Unii experți[99] fac apel la utilizarea unor sisteme de monitorizare inovatoare și eficiente din punctul de vedere al costurilor care să permită acoperirea spațială și temporală amplă a mărilor regionale.

O a doua provocare este aceea de a obține informații comparabile între statele membre. Pentru a facilita acest lucru, grupurile de experți și rețelele care lucrează în cadrul strategiei comune de punere în aplicare încearcă să stabilească metodologii solide, cum ar fi, de exemplu, lista unificată de elemente (de exemplu, contaminanți, nutrienți, specii) sau valori-prag pentru determinarea și evaluarea stării ecologice bune. Aceste aspecte metodologice sunt cruciale pentru a se asigura că rezultatele evaluărilor sunt comparabile între statele membre. Dezvoltarea instrumentelor de raportare electronică a îmbunătățit comparabilitatea transfrontalieră, dar mai este loc de îmbunătățiri în ceea ce privește modelul și variabilitatea informațiilor raportate (de exemplu, nu toate statele membre interpretează o anumită măsură prevăzută în DCSMM în același mod; numărul măsurilor raportate variază între 17 în Letonia și 417 în Spania). Până în prezent, informațiile privind DCSMM la nivelul UE sunt încă parțiale, în măsura în care examinarea stării mediului marin prezentată în SWD(2020) 61 nu s-a putut efectua doar pe baza raportării în temeiul DCSMM. Decizia din 2017, dacă ar fi complet pusă în aplicare, ar trebui să soluționeze acest aspect. Punerea sa în aplicare, în contextul strategiei comune de punere în aplicare, va rămâne, așadar, un obiectiv principal pentru Comisie, pentru a asigura date și abordări comune și comparabile între statele membre.

6. PRINCIPALELE CONCLUZII

Prezentul raport face bilanțul realizărilor principale și al provocărilor majore din primul ciclu de punere în aplicare a DCSMM. Toate concluziile din prezentul document vor fi supuse unui amplu proces de consultare ca parte a viitoarei evaluări a DCSMM.

Prin DCSMM, UE aplică o politică holistică și cuprinzătoare privind mediul marin, care pune în practică abordarea ecosistemică în materie de gestionare a activităților umane în mările Europei. Este important de subliniat că aceasta contribuie și la îndeplinirea principalelor angajamente internaționale. DCSMM a furnizat structura pentru instituirea strategiilor marine necesare pentru urmărirea unei stări ecologice bune în apele marine ale UE. Starea diferitelor componente ale ecosistemului și existența presiunilor majore (și, pe cât posibil, efectele acestor presiuni) sunt monitorizate și se instituie măsuri pertinente pentru atingerea obiectivului principal și a țintelor ecologice. Colaborarea interdepartamentală și schimbul intersectorial de date au început în statele membre, iar coordonarea regională s-a extins în ultimii ani cu sprijinul convențiilor privind mările regionale.

Cu toate acestea, deși impulsul dat de directivă nu ar trebui subestimat, strategiile privind mediul marin ale statelor membre trebuie adaptate în raport cu rezultatele acțiunilor de gestionare pentru a înregistra cele mai importante beneficii posibile, recunoscând totodată că, în anumite cazuri, termenul legal pus la dispoziție pentru obținerea stării ecologice bune nu este suficient.

În plus, este puțin probabil că măsurile luate și cunoștințele disponibile sunt suficiente. Este, de asemenea, adevărat că DCSMM nu are scopul să reglementeze activități și nevoi

[99] De exemplu, Borja et al., 2016 (https://doi.org/10.3389/fmars.2016.00020), Danovaro et al., 2016 (https://doi.org/10.3389/fmars.2016.00213) sau Lynam et al., 2016 (https://doi.org/10.3389/fmars.2016.00182).

specifice care, în unele cazuri, trebuie să fie completate de prevederi legislative mai concrete atunci când există lacune în cadrul juridic național, regional sau european actual. Prin urmare, progresele în vederea atingerii unei stări ecologice bune nu au fost suficient de rapide pentru a acoperi toți descriptorii DCSMM din toate apele UE până în 2020. Acest lucru poate fi legat de o serie de factori, cum ar fi complexitatea analizei și a gestionării mediului marin, precum și a rapoartelor pe această temă, lipsa voinței politice de a finanța și aplica măsurile necesare în mod adecvat sau lipsa de implicare a altor sectoare economice și private (în afară de autoritățile publice de mediu). Pe această bază și fără a aduce atingere unei eventuale revizuiri a directivei în conformitate cu procesele unei mai bune reglementări[100] pentru a consolida punerea în aplicare și rezultatele DCSMM, experiența dobândită până acum în cadrul strategiei comune de punere în aplicare a permis o identificare preliminară a domeniilor esențiale în care sunt necesare îmbunătățiri și în care este nevoie de:

(1) sporirea nivelului de ambiție și voință. Statele membre și Comisia ar trebui să facă tot ceea ce este necesar pentru a stimula diferitele etape ale procesului de punere în aplicare a DCSMM pentru a se ajunge la o stare ecologică bună și la utilizări durabile ale mărilor lor. Coerența politicilor ar trebui să fie, de asemenea, asigurată la nivelul UE, de exemplu la definirea obiectivelor operaționale ale politicilor comune ale UE (precum politica comună în domeniul pescuitului și politica agricolă comună) și la revizuirea/actualizarea unor instrumente esențiale ale UE. În plus, punerea în aplicare cu întârziere a deciziei din 2017 pune sun semnul întrebării coerența determinărilor stării ecologice bune. Alte provocări sunt generate de condițiile naturale existente, de schimbările climatice și de intervalul de timp dintre punerea în aplicare a anumitor măsuri și recuperarea mediului marin;

(2) asigurarea unor resurse umane și materiale suficiente pentru protejarea mediului marin și pentru aplicarea abordării ecosistemice holistice a DCSMM. Punerea în aplicare a unor măsuri eficace care vizează cel puțin cele mai importante presiuni pe fiecare (sub)regiune marină într-o manieră coordonată ar putea fi cea mai benefică variantă pentru îmbunătățirea stării ecologice. Acest lucru nu înseamnă că sunt ignorate unele impacturi asupra ecosistemelor marine, dar ar trebui să se asigure că măsurile în vigoare sunt suficient de eficiente pentru a preveni cauzele majore ale deteriorării și, dacă este posibil, pentru a restabili ecosistemele marine afectate. Măsurile eficiente necesită integrarea cu sectoare precum pescuitul, energia, transporturile, agricultura și clima. Ținând cont de o oarecare lipsă a cuantificării măsurilor raportate și de incertitudinea cu privire la măsura în care acestea vor contribui la atingerea unei stări ecologice bune, nu este clar dacă măsurile adoptate în cadrul politicilor UE existente în ansamblu sunt suficiente pentru a asigura reducerea necesară a presiunilor și a impactului asupra mediului marin;

(3) eficientizarea și simplificarea punerii în aplicare a DCSMM. Simplificarea calendarului și a proceselor de raportare poate fi continuată, dar este nevoie ca datele să fie mai disponibile și mai armonizate. Eficientizarea ar necesita mai multă coordonare la nivel regional, alinierea conceptelor și a abordărilor (de exemplu, facilitată de strategia comună de punere în aplicare) și coordonarea între politicile la nivel național, regional și UE. Având la bază experiența primului

[100] Principiile subsidiarității și proporționalității: consolidarea rolului lor în elaborarea politicilor UE, COM(2018) 703 final.

ciclu de punere în aplicare și în cadrul parametrilor stabiliți de directivă, reducerea eforturilor de raportare ar putea elibera resurse pentru a permite statelor membre și Comisiei să se concentreze asupra substanței evaluărilor și a punerii în aplicare a măsurilor.

Întrucât cel de-al doilea ciclu de punere în aplicare a DCSMM este în plină desfășurare, Comisia va lua în considerare aceste concluzii ca parte a lucrărilor sale, în conformitate cu Orientările privind o mai bună legiferare, în vederea revizuirii directivei. Acest lucru va contribui în mod direct la punerea în aplicare a Pactului verde european și, mai precis, a strategiei în domeniul biodiversității pentru 2030 și a strategiei de reducere a poluării la zero.